БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 24 (11009) | 1966 оной январиин 29, суббото | Сэн 2 мүнгэн

МҮРЫСӨӨНЭЙ ХҮСЭН ЕХЭ

...лэн-Дүүмын заһабарилгын-ме...ческа заводой коллектив ян...ы түсэбые болзорһооь табан ...оогор уридшалан дүүргээ. Ме... материал гамтайгаар гарга...ка, алмаһан материалаар арад ...й үргэн хэрэглэлэй зүйлнүү... бүтээхэ зорилготой.

...ргажанай леспромхозой модо ...лэй Лебяжий пунктын мо...од үдэр бүхэндэ даабариһаа ...р ехэ модо бэлэдхэнэ.

...рилга-хабсаралгын 2-дохи уп...иин нүхэр Ахадовой даа...бригада долоон хоног соо ар... гаран үдэрэй даабари ...нэ.

...дэлмэришэд, модошод, ба...шадай ажалайнгаа эрпэ ...шангадхажа, шэнэ шэнэ ам... туйлажа байһан тухай олон ... мэдээсэлнүүд промышленна ...рияти, барилгын организа... транспорт дээрэһээ үдэр бү... абтажа, республикын бухы ...шадые баясуулдаг болоо. ...най партиин XXIII съездын ...лэлдэ дэлгэрһэн социалис ...сөөнэй аша үрэ, бодото гэр... мүн.

...езд имагтал коммунис пар... ажабайдалда онсо һуури ...эг бэшэ, мүн Эхэ оро...най, бүхы совет арадаймнай ...дэлда туйлай ехэ удха ша... байдагынь элитэ. Партиим...эл дээдэ зэргын орган боло...езд дээрэ Эхэ ороноймнай ...аа хүгжэн дабшаха харгы ...хараалагдадаг, партиин, бүхы ... арадай урдахи зорилго то...ологдодог. Тиимэһээ совет ... партиингаа съезд бүхэндэ ...йнгаа дээжэ бэлэг болгон ...даг, ажахын, культурна бай...тадаа амжалта туйлан угта...

...комотив-вагон заһабарилгын ...ой, барилга-хабсаралгын 8-... управлениин коллективүүд ...н съездын хүндэлэлдэ со... мүрысөө үргэнөөр дэлгэ... гэһэн уряатайгаар респуб...аа промышленна предприя...арилгын организаци, тран... бүхы хүдэлмэришэдтэ ...һан юм. Тэдэнэй үүсхэлые ...шад халуунаар дэмжээ. Мү...редприяти, коллектив бү... социалис мүрысөөн эмхид..., тэрээндэ хабаадагшадай ...ам олошоржо байһаар.

...рысөө үүсхэгшэд, мүрысөөн ...хабаадагшад гүрэнэй түсэб, аба... уялгаяа заатагүй дүүргэхэ, ...ческэ дэбжэлтэ, экономичес... һайн үрэ дүн туйлаха, эрхим ...н продукци үйлэдбэрилхэ ... оролдоно. Локомотив-вагон ...барилгын заводой коллектив жэгдэ һайнаар хүдэлхэ, ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциингаа шанар һайжаруулха гэһэн зорилгоёо бодотоор бэелүүлнэ. Олон цехүүд түсэбтэ даабаряа амжалтатайгаар дүүргэхэһээ гадна, экономическа талаараа һайн үрэ дүн туйладаг, эрхим шанартай продукци бүтээдэг болоо.

Имагтал мүрысөөнэй ашаар, тэрээндэ олониитые эмхидхэн жагсааһанай ашаар коллективүүд урдаа табигдаһан зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэдэг, түрүү һуурида гарадаг. Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын хүдэлмэришэд мүрысөөндэ бултадаа эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Нооһо алмаха, голодоһогүй продукци бүтээхэ, манай дунда гээгдэжэ ябагшад байха ёһогүй гэхэ мэтэ үшөө олон үүсхэл эндэ гаргагдаһан, дэмжэгдэһэн байха. Энэ жэлдэ алмаһан нооһоор 12,5 мянган метр нарин сэмбэ нэхэхэ гэһэн зорилго тэдэнэр урдаа табиба.

Социалис мүрысөөндэ хүдэлмэришэдэй олоор хабаадалсаха бүри тэрэнэй нүлөөнь дээшэлнэ, аша үрэнь горитой ехэ болоно. Мүрысөөн үнэндөө ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ олониитын, бүгэдэ арадай һургуули болоно. Түсэбтэ даабаряа, абаһан уялгаяа хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ гэжэ оролдоходоо, мүрысөөндэ хабаадагшад үйлэдбэрее зүбөөр эрхилхэ, шухала асуудал шиидхэхэ зүб харгы зам бэдэрэн олоно, цех, участок, завод, фабрикынгаа ёһотой эзэн болон хүмүүжүүлэгдэнэ.

Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой хүдэлмэришэд бултадаа шахуу социалис мүрысөөндэ жагсанхай. Тэдэнэр нёдондо жэлэй гүрэнэй түсэб, абаһан социалис уялгаяа бодотоор бэелүүлжэ шадаа. Ехэ шифер, цемент түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдөө. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрын үнэ сэн хямдаруулха талаар абаһан уялга дүүргэгдээ. Жэл соо 70 мянган түхэригэй арьбалалта хэгдээ. Заводой 24 бригада, халаанай коллективүүдтэ коммунис ажалай, 800 гаран түрүүшүүлдэ коммунис ажалай ударнигай нэрэ соло олгогдоо. Хүдэлмэришэд үйлэдбэриингөө бүхы асуудалые эзэн ёһоор шиидхэдэг болоо. Партиин ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэрине бэелүүлэн, заводой коллектив ажахыгаа шэнээр хүтэлбэрилхэ арга оложо, экономическа талаараа һайн үрэ дүн туйлана. Цемент үйлэдбэрилгэдэ шухала хэрэгтэй известняк малтан абадаг хоёр карьерэй орондо нэгыень аша туһатайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, үлүү гаргаша дэмы хэхэеэ болёо. Заводой ажабайдалда ехэ удха шанартай ондоошье олон асуудал зүбөөр шиидхэгдэнэ.

Промышленна предприяти хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзна организацинууд коллективэйнгээ дунда социалис мүрысөө үргэнөөр эмхидхэхэ, тэрээндэ хүдэлмэришэдые олоор хабаадуулха, мүрысөөндэ илагшадые али болохоор урмашуулха, түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ зорилготой.

Хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэһэнэй ашаар «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудай коллективүүд түрүү зэргэдэ ябана, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа, эрхим һайн продукци гаргана. Тус заводуудта экономическа хүдэлмэри муу бэшээр табигданхай. Энээнэй ашаар эдэ заводууд гүрэндэ ашаг олзо үгэдэг предприятинууд болонхой.

Съездын нээгдэтэр хоёр һара үлэбэ. Энэмнай тиимэ ехэ болзор бэшэ ха юм. Харин ажал хэрэгээ зүбөөр эмхидхээд, абаһан социалис уялгануудаа хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлээд байбал, энэ богонихон болзор соо ехэ юумэн хэгдэхэнь, горитой амжалтын туйлаг дахань лабтай.

КПСС-эй XXIII СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

ЭРТЫН ХУРЬГАД ӨӨДЭРГЭН

Эхэ хонидой отарануудта эртын хурьга абалга гүлэг дундаа ябажа байна. Химнын совхозой Сайдамай отделениин отарануудаар түрүүшын 500-гаад хурьган абтаад, нэгэшье толгой гарза хэролтогүйгөөр түлжүүлэгдэнэ.

Совхозой дүршэл ехэтэй, униинэй хонишодой нэгэн Лубсан Махушкеевич Гармаевай даадаг отарада 127 хонин хурьгаланхай.

С. ШАРАПОВ.

МЕХАНИЗАТОРНУУДТА — МАГТААЛ, БЭЛЭГ

Үнгэрһэн жэлдэ трактор, машинануудтаа эзэн ёһоор хандажа, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ, үндэр баян ургаса абажа шадаһан механизаторнууд һаяхан «РСФСР-эй хүдөө ажахын социалис мүрысөөндэ шалгарагша» гэһэн значогуудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа.

Иимэ шагналда хүртэгшэдэй дунда Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тракторист Алексашр Гармаевич Гармаев, Бэшүүрэй XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой комбайнер Лаврентий Яковлевич Петров, Зэдын аймагай Оёорой совхозой кукурузашан Сандуй Мункуевич Бадмаев, Яруунын аймагай «Комсомольский» совхозой механик Цыремпил Цыренович Мункуев, Загарайн «Гигант» колхозой тракторна бригадын бригадир Иван Трефильевич Трофимов, Захааминай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тракторист Балдан Будаев, Хяагтын «Дружба» колхозой бригадир Пурбо Аюрович Чагдуров, Түнхэнэй «Сибиряк» колхозой хартаабхашан Александр Иванович Сороковиков, Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозой нормировщик Анна Кирилловна Коденева, Сэлэнгын совхозой комбайнер Бадмацырен Нимаев, Хориин аймагай Чисаанын совхозой кукурузашан Дмитрий Иванович Грешилов болон бусад бии. Хамтадаа 127 хүн шагналда хүртэһэн байна.

В. ШНАЙДЕР.

НЮТАГТАА АЛДАРШАНХАЙ

Александра Бутакова түрэл колхоздоо һаалишан болоһоор дүрбэдэхи жэлээ ажаллана. Энэ һүбэлгэн басаган түрүүшынгээ үдэрһөө эхилжэ, даалгаһан хэрэгтээ ханамжатайгаар оролсожо эхилээ һэн. Тэрэ гэһээр мүнөө яһалахан саг үнгэрөө, Александрашье мал ажалда дүршэжэ түрүүшүүлэй тоодо оронхой.

Үнгэрэгшэ жэлдэ даажа абаһан 19 үнеэнһээ толгой бүриин 1896 килограмм һү һаагаа. Энэнь «Дружба» колхоздо эрхим туйлалта болоно. Александра гансал үнеэгээ һаагаад, урдахи харгыгаа хараад ябадаг бэшэ юм. Сүлөөтэй сагтаа уран һайханай бүлгэмдэ хабаадалсажа, наада табилсадаг. Иимэл хадаа залуу һаалишан А. Бутакова нютаг дээрээ магтаалтай болоо.

Г. АШИРОВ.

Бэшүүр.

А. Н. КОСЫГИНДА ИНДИИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТР И. ГАНДИИН ЭЛЬГЭЭҺЭН БЭШЭГ

Индиһээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Т. Н. Кауль январиин 27-до СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинда орожо, тэрээндэ Индиин премьер-министр Индира Гандиин доро дурсагдаһан бэшэгые барюулаа. Энэнь Советскэ правительствые толгойлогшын 1966 оной январиин 19-нэй бэшэгтэ харюу:

«Танай хани халуун амаршалгын, намда, Индиин арадта танай һайнине хүсэһэнэй, минии эсэгэ болон Индиин наһа бараһан премьер-министр г-н Шастри тушаа хани халуун мэдэрэлэй үгые хэлэһэнэйтнай түлөө Танда би баясхалан хүргэнэб. Советскэ Союзай правительство болон арадта гүнзэгы ехэ мэдэрэлтэйгээр, хани ёһоор Индиин правительство, арад хандадаг байна. Эб найрамдалые, арадуудай энхэ тайбанаар зэргэ оршон байлгые маанадай хамтаараа хүсэн эрмэлзэлгэдэ, колониализмда эсэргүү тэмсэлые дэмжэлгэдэ хани барисаамнай үндэһэлдэг.

Минии эсэгын ами наһанай хүтэлбэрилхы гол ёһонууд иимэ, уг зорилгонууднай иимэ, эдэ гол ёһонууд болон уг зорилгонуудые туйлахын тулада би саашадаа ажаллаха байнаб. Эдэ гол ёһонуудые Индиин арад баримталдаг, дэмжэдэг.

Зүблөө зарлаха талаар Советскэ Союзай гаргаһан үүсхэл Ташкентын түүхэтэ Декларациие баталан абалгаар дүүрэһэн байна. Энэ үүсхэл бултанай зүгһөө үндэрөөр сэгнэгдээ һэн. Эб найрамдалай энэ агууехэ документын ёһоор хараалагдаһан хэмжээнүүдые бодотоор бэелүүлхые бидэнэр эрмэлзэхэбди.

Манай хоёр ороной хоорондохи хани барисаан, эдэбхитэй харилсаа холбоон эб найрамдалай түшэг тулгуури болоно. Энэ хани харилсаае бэхижүүлхын тулада би өөрынгөө зүгһөө бүхы шадаха юумээ хэхэ байнаб.

Бидэнэр бэеэ даанхай байдалтай болоһонһоо хойшо эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилнэбди, манай арга боломжонуудые түсэбэй ёһоор хүгжөөжэ, манай арадай экономическа болон социальна дэбжэлтэдэ туһалнабди. Энэ зорилгоор танай правительствын зүгһөө бидэнэй абадаг ехэ туһаламжын түлөө гүнзэгы баясхалан хүргэнэбди. Манай хоёр ороной хоорондохи экономическа харилсаа холбооe саашадань бэхижүүлхын тулада би саг үргэлжэ хүсэлэл оролдолго гаргахаб.

Г-н түрүүлэгшэ, һүүлшын замда г-н Шастрине мордохуулхадаа Ташкентын хүн зоной үнэн сэдьхэлһээ шаналһанайнь түлөө манай үнэн зүрхэнэй баясхалан түгэсхэлдөө хүргэнэб».

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэл

БУРЯАД ОРОНОЙ БАТА АЛХАМ

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1965 ОНДО ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЫН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

...ион жэлэй һүүлшын жэл — ...оной турша соо Буряадай ...-эй экономикын хүгжэлтэ, ажалшадай материальна һуудал байдалай һайжарһаниинь иимэ тоонуудаар тодорхойлогдоно гэбэл:

	1965 ондо 1964 онойхидо орходоо (процентээр)
...хы промышленностиин продукци	118
...дөө ажахын продукци	103
...томобильна транспортаар ашаа шэрэлгэ	107
...итальна һомололго	112
...знично эд бараанай эрьесэ	108
...алай бүтээсэ	
промышленностьда	113
барилгада	114
...р байрануудые ашаглалгада үгэлгэ	113
...ргуулида ороогүй үхибүүдэй эмхи зургаануудтахи ...риин тоо	115
...ргуулинуудтахи ба бүхэли үдэртөө ...ргуулидаа байдаг бүлэгүүдтэхи һурагшадай тоо	160
...ээдэ һургуулинуудтахи студентнүүдэй тоо	116
...хай дунда һургуулинуудтахи һурагшадай тоо	111
... зоной ажаһуудалай хэрэглэмжые хангаха ...дэлмэриин хэмжээн:	
...омышленна шэнжэтэй туһаламжа	121
...омышленна бэшэ шэнжэтэй туһаламжа	118

...дай ажахын һалбари һалбаряар түсэбэй дүүргэлтэ тухай ...д иимэ.

I. Промышленность

...ряадай АССР-эй промышлен... бүхы дээрэнь продукци үйлэд... түсэбөө 104 процент, тэрэ ... союзна мэдэлэй предприяти... — 102 процент, союзно-рес...анска мэдэлэй предприяти... — 106 процент, республи... мэдэлэй предприятинууд 108 ... дүүргээ.

...мышленна продукци бүтээн гаргалга 1964 онойхитой сасуулхада 18 процентээр, харин 1958 онойхитой сасуулхада 79 процентээр ехэ болоо.

1965 оной турша соо зарим предприятинуудай, комбинадуудай болон министерствэнүүдэй талаар бүхы дээрэнь продукци үйлэдбэрилхэ түсэбэй дүүргэлтэ иимэ байгаа:

Комбинадууд, промышленна предприятинууд	Жэлэй түсэбэй дүүргэлтын процент	1965 он 1964 онойхидо орходоо (процентээр)
«Татарский ключ» гэжэ карьер	96	138
...синоозерскын шахтоуправлени	100,8	110
«Электромашина» завод	103,0	119
«Теплоприбор» завод	104,0	141
...лаан-Үдын шэлэй завод	100,0	141
...млюгэй цемент-шиферэй завод	101	09,0
...тауровска барилгын материалнуудай комбинат	101	107
...лаан-Үдын хирпиисын завод	99	104
Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинат	98	98
«Забайкаллес» комбинат	99,4	100,2
...хиин автозаһабарилгын завод	98	103
...лаан-Үдын мяха-консервын комбинат	109	128
«Росмолокогой» Буряадай республикын управлени	106	111
...лаан-Үдын архиин завод	107	112
...лаан-Үдын спиртын завод	100,9	96
...шүүрэй саахарай завод	105	112
Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрика	102	91
Хяагтын ээрэлгын-трикотажна фабрика	102	120
Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрика	104	2,2 дахин
Сүхын арһанай завод	100,7	95
Улаан-Үдын һээы гуталай фабрика	108	95
Улаан-Үдын оёдолой фабрика	103	90
Гусиноозерскын оёдолой фабрика	105	120
Буряадай АССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин министерство	106	112
Буряадай АССР-эй хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжые хангадаг министерство	103	95
Кировэй нэрэмжэтэ металл зүйлнүүдые бүтээдэг завод	102	112
Улаан-Үдын мелькомбинат	111	115
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй харгэдэхи хэблэлэй талаар управлени	103	106
Шэнэ Бэрээнэй механическа завод	100,1	116
Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын-механическа завод	102	182
«Буржелезобетон» гэжэ нэгэдэл	100,1	100,0
Буряадай АССР-эй загаһанай промышленностиин предприятинууд	98	99
Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын завод	108	120
Таловска түмэр-бетон конструкциин завод	98	105
«Бурятэнерго» гэжэ районно управлени	110	110

Хамта дээрэнь продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө бүхы республикын дүүргээд, үлүүлэн дүүргээд байхадань, 39 предприяти тэхэ гү, али промышленна предприятинуудай 22 процентнь 1965 онойнгоо үйлэдбэриин түсэб дүүргээгүй.

Бүхы дээрэнь продукци бүтээн гаргаха жэлэйнгээ түсэб дүүргээшье һаа, хэдэ хэдэн промышленна предприятинууд эд хэрэгсэлнүүдэй шухалын шухала зүйлнүүдые бүтээхэ түсэбөө тэдээндэ тогтоогдоһон номенклатурынь ёһоор дүүргээгүй.

Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын шэлэй завод сонхын шэл гаргаха түсэбөө дүүргээгүй, Татауровска барилгын материалнуудай комбинат—хирпиисэ ба избёосхо галдалгаар, «Росмолокогой» управлени — үдхэн һүнэй продукци гаргалгаар, Сүхын арһанай завод—зөөлэн булгайр зүйлнүүдые гаргалгаар, һээы гуталай фабрика валенка даралгаар түсэбөө дүүргээгүй.

Буряадай АССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин министерствын предприятинууд кондитерска зүйл, пивэ, гүрэнэй нөөсын ороһоор татагдаһан талха үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргээгүй. Буряадай АССР-эй хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжые хангадаг министерствын предприятинууд хирпиисэ, мебель, һээы ба арһан гутал оёхо түсэбөө мүн лэ дүүргээгүй.

Шэнэ Бэрээнэй механическа завод тракторнууд болон двигательнүүдые капитальнаар заһабарилха түсэбөө, локомотив-вагон заһабарилгын завод шэрэмэй шудхалаа үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргээгүй.

1965 ондо промышленна продукциин гол зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ иимэ тоонуудаар тодорхойлогдоно:

	1965 ондо бүтээгдэһэниинь	1965 он 1964 онойхидо орходоо (процентээр)
Нүүрһэн (миллион тонно)	1,1	110
Автомобиль дээрэ тодхоотой кранууд (тоогоор)	590	107
Хэрэгсэлэй модо шэрэлгэ (колхозуудай шэрэһые оруулалсангүйгөөр — миллион кубометрээр)	3,7	100
Хюрөөдэгдэһэн модон (колхозуудай хюрөөдэһые оруулалсангүйгөөр — мянган кубометрээр)	1152	100
Хирпиисэ (колхозуудай галдаһые оруулалсангүйгөөр — миллион хэһэгээр)	71,9	99,5
Цемент	—	99,2
Шифер (миллион условно плиткэнүүдээр)	136	94
Хабсаргагдамал түмэр-бетон конструкци, детальнууд (мянган кубометрээр)	97,3	93
Сонхын шэл (миллион дүрбэлжэн метрээр)	109,6	131
Нооһон бүд (мянган дүрбэлжэн метрээр)	202,0	97
Дотор хубсаһанай трикотаж (мянгаадаар)	2631	112
Гадар хубсаһанай трикотаж (мянгаадаар)	770	155
Арһан гутал (мянган паараар)	74,4	89
Һээы гутал (мянган паараар)	229	91
Хубсаһа угаадаг ажаһуудалай машинанууд (мянгаадаар)	133,4	103
Мебель (түмэр шэрээнүүдһээ гадна — миллион түхэригөөр)	5,9	113
Түмэр шэрээнүүд (мянгаадаар)	121,6	111
Мяхан (гүрэнэй нөөсэһөө — мянган тоннoор)	33,9	142
Колбасагай зүйл (мянган тоннoор)	10,3	103
Загаһан (мянган тоннoор)	5,5	99,1
Малай тоһон (гүрэнэй нөөсэһөө — мянган тоннoор)	3,4	118
Үдхэн һүөөр хэгдэһэн продукциие һүндэ оруулхада (гүрэнэй нөөсэһөө—мянган тоннoор)	27,6	92
Кондитерска зүйл (мянган тоннoор)	5,1	108
Бүхы янзын консервэнүүд (миллион условно баанхануудаар)	38,6	109

1958 онойхитой сасуулхада, промышленна продукци бүтээн гаргалга эды шэнээнээр ехэ болоо гэбэл: хюрөөдэгдэһэн модон — 31 процент, шифер — 9,9 дахин, хабсаргагдамал түмэр-бетон конструкци ба детальнууд — 4,4 дахин, сонхын шэл — 74 процент, дотор ба гадар хубсаһанай трикотаж — 8,1 дахин, хубсаһа угаадаг машинанууд — 3,7 дахин, мебель — 2,9 дахин, мяхан — 20 процент, малай тоһон — 48 процент.

Республикын промышленностьдэ хүдэлдэг нэгэ хүн дээрэ тооложо гаргахада, 1965 оной турша соо ажалай бүтээсын талаар түсэб 104 процент дүүргэгдээ.

Ажалай бүтээсэ 1964 онойхитой сасуулхада — 13 процент, 1958 онойхитой сасуулхада — 40 процент ургаһан байна.

Гусиноозерскын шахтоуправлени, «Татарский ключ» гэжэ карьер, Улаан-Үдын шэлэй завод, Улаан-Үдын хирпиисын завод, Татауровска барилгын материалнуудай комбинат, Улаан-Үдын спиртын завод, Шэнэ Бэрээнэй механическа завод, Таловска түмэр-бетон конструкциин завод ажалай бүтээсын талаар түсэбөө дүүргээгүй.

1965 оной турша соо республикын промышленность товарна продукциин өөрын үнэ хямдаруулха түсэбөө дүүргээгүй, харин 3,2 миллион түхэригөөр үнэтэй сэнтэй болгоо.

Гусиноозерскын шахтоуправлени, Улаан-Үдын шэлэй завод, Улаан-Үдын мяха-консервын комбинат, Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрика, Таловска түмэр-бетон конструкциин завод гэхэ мэтэ бусад предприятинууд товарна продукциин өөрынь үнэ хямдаруулха түсэбөө дүүргээгүй.

1965 ондо республикын промышленна предприятинууд үйлэдбэриин процессүүдые улам саашадань оньһожоруулха, автомадаар зэбсэгжүүлхэ, мүн түрүү технологи нэбтэрүүлхэ талаар хүдэлмэри ябуулһан байна.

Республикын машина бүтээлгын болон металл болбосоруулгын предприятинуудта 141 единицэ металл отолдог станогууд, кузнечно-прессовэ, шудхалгын, модо болбосоруулгын ба бусад технологическа түхеэрэлгэ шэнэдхэн һайжаруулагдаһан байна.

Нүүрһэнэй промышленностьда нүүрһэ налуугаар малтан абадаг газартахи хүдэлмэри оньһожоруулагдаа.

Машина бүтээлгын предприятинуудта пластмассануудһаа, тэрэ тоодо стеклопластика ба древопластикаһаа машинануудай детальнуудые болон приборнуудые бүтээлгэ, тэрэшэлэн синтетическэ алмазһаа хэгдэһэн алмаз инструментнүүд, порошогуудые хэрэглэлгэ үргэдхэгдөө.

Улаан-Үдын архиин заводто архиин зүйлнүүдые шэлдэ эюулхэ, таглаха автомат зэбсэг нэбтэрүүлэгдээ.

Һүнэй промышленностьда поточно лининүүдтэ сагаан тоһо бүйлүүлхэ хүдэлмэри үргэлжэдөө оньһожоруулагдаа, һү шэрэхэ үедэ гарадаг ашаалгын, буулгалгын хүдэлмэри мүн лэ оньһожоруулагданхай.

Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой түүхэй эдэй тээрмэнүүдтэхи тээрмэдэлгын хүдэлмэридэ автомат зэбсэг нэбтэрүүлэгдэнхэй. Гэхэ зуура промышленностиин зарим һалбаринуудай зарим тэды предприятинууд үйлэдбэриин процессүүдые оньһожоруулха, автомадаар зэбсэгжүүлхэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ түсэбөө дүүргээгүй.

Жэшээлхэдэ, Буряадай барилгын управлениин промышленна предприятинууд томо үргэлжэ, ханануу болон узелнуудаар гэр байрануудые бариха түсэбөө дүүргээгүй.

Үргэлжэ хабтагар шэл үйлэдбэрилхэдөө тон ехэ халуунда шэл шанаха аргые нэбтэрүүлхэ түсэб шэлэй промышленностьда дүүргэдээгүй.

Нүүрһэнэй промышленностьда нүүрһэ ашаалгые оньһожоруулха, бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэри хэхэ үедэ нүүрһэ болон бусад малгамалнуудые ашаха хүдэлмэрие оньһожоруулха түсэб бэелүүлэгдээгүй.

Һүнэй промышленностьда резервуарна аргаар кефир үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэгдээгүй.

Модо бэлэдхэлэй промышленностиин зарим предприятинууд модо тариха газарай хүрьһэ элдүүрилхэ, мүн модо тариха ба һуулгаха хүдэлмэрие оньһожоруулха талаар түсэбөө бэелүүлээгүй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 7 мянга гаран ухаалан зохёогшод, уралан нарижуулагшад үйлэдбэрине нарижуулан һайжаруулгада зорюулагдаһан уралан нарижуулгын 11 мянга шахуу дурадхалнуудые оруулһан байна. Арадай ажахыда 8 мянга үлүүтэй ухаалан зохёолгын, уралан нарижуулгын дурадхалнууд нэбтэрүүлэгдээ. Энэ хадаа нэгэ жэлдэ тооложо гаргабал, 4 миллион үлүүтэй түхэригэй условно арьбалалта хэхэ арга олгоно.

II. Хүдөө ажахы

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй (1965 он) шиидхэбэринүүдэй үндэһоор хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар республика дотор үнгэрэгшэ жэлдэ бэелүүлэгдэһэн хэмжээнүүд колхоз, совхозуудай экономикые бэхижүүлгэдэ туһалаа.

1965 оной сагай уларилай хэсүү бэрхэтэй байгаашье һаань, совхоз, колхозууд хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрие амжалтатайгаар үнгэргөө.

Даб дээрахи мэдээнэй ёһоор хүдөө ажахын продукци бүхы дээрээ (сасуулагдамал сэнгээр) үнгэрэгшэ жэлдэ 1964 онойхитой сасуулбал 3 процентээр, 1958 онойхитой сасуулбал — нэгэ хахад үлүүтэй дахин нэмээ.

1965 ондо бүхы дээрээ абтаһан продукци урда тээхи ямаршье жэлнүүдэй хэмжээнһээ ехэ байгаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ургасын хураагдаһан тарилгын талмай (тарилгые ажахыда хэрэглэһые хараада абалсан) иимэ байгаа:

	Бүхы түхэлэй ажахынуудта: мянган гектараар	1965 он (процентээр): 1958 онтой сасуулхада	1965 он (процентээр): 1964 онтой сасуулхада	Тэрэ тоодо совхозуудта (мал шахадагыень оруулангүй), хүдөө ажахы эрхилдэг колхозуудта: мянган гектараар	1965 он (процентээр): 1958 онтой сасуулхада	1965 он (процентээр): 1964 онтой сасуулхада
1	2	3	4	5	6	7
Бүхы тарилгын талмай	787,6	132,8	99,8	740,2	129,3	99,6
тэрэ тоодо:						
Ороохото, ороохото-бобово ургамалнууд	511,8	136	93	492,1	132	92
Тэдэнһээ: шэниисэ	346,0	183	97	336,3	177	97
обёос	75,3	74	109	70,9	71	109
ешмээн	37,9	183	61	35,7	174	60
хара таряан	21,2	44	88	18,9	39	85
горох	25	25 дахин	72	24,1	24 дахин	72
гэршүүхэ	5,8	94	149	5,7	93	150
Техническэ ургамалнууд	3,3	122	74	3,3	122	75
Тэдэнһээ: саахарай свекло (фабрична)	3,0	125	67	2,9	121	67
Хартаабха	22,0	111	98	9,2	106	96
Овощ	2,2	65	87	1,4	56	82
Тэжээлэй ургамалнууд (кукуруза оруулалсан)	248,3	130	120	234,2	125	131
Тэдэнһээ: тэжээлдэ зорюулагдаха саахарай свекло, тэжээлэй корнеплод	0,9	21	56	0,8	20	53
Силосэй тарилгануud (кукуруза оруулалсан)	97,5	163	93	92,0	157	92
Тэрэ тоодо кукуруза	56,9	198	96	53,9	188	96
Таримал ногоонууд (зеленко оруулалсан)	149,9	117	149	141,1	114	152

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

Партийна хүтэлбэрилэгшын трибуна

Манай совхоз республикын томохон ажахынуудай нэгэн юм. Жэлдээ дунда зэргээр хоёр миллион гаран түхэригэй сэнтэй хүдөө ажахын элдэб продукт абадаг. Хамта дээрээ 1200 гаран хүдэлмэришэд ажалладаг. Совхозоймнай партийна организацишье томо —173 коммунист тоологдоно. Бээ даанхай партийна 6 эхин организаци совхозоймнай отделениинүүдээр байгуулагданхай.

Совхозой хүдэлмэришэдэй дунда политическэ хүдэлмэри ябуулха, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые ажахын үмэнэ байһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ элсүүлхэ гээшэ манай партийна организациин, коммунистнуудай шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

Совхозой № 3, 4-дэхи отделениинүүдэй агитколлективүүд хүдэлмэреэ һонирхолтойгоор, удха түгэлдэрөөр эмхидхэнэ. Жэшээлхэдэ, гурбадахи отделенидэ агитколлективэй хүтэлбэрилэгшэ С. Ц. Цыбикжапов, хүдөөгэй библиотекые даагша М. Балданова, партийна организациин секретарь М. Цыбжитов гэгшэд медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдтэй, комсоргтой хамта һарадаа хоёр дахин малай фермэ, отарануудаар ябажа хөөрэлдөө үнгэргэдэг, харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые шэнэлдэг, мүрысөөнэй дүн гаргадаг байха. Гадна энэ ябадалдаа малшадай библиотекэһээ абаһан номуудые һэлгэдэг, тэдэнэртэ медицинскэ туһаламжа үзүүлдэг.

Политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа хүн бүхэнтэй хүдэлмэрилхэ ёһотой гэжэ партиин Центральна

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИДЭ— ОЛОНОЙ ЭДЭБХИ

Хүмүүжүүлгын, соёл сурталай хүдэлмэри гол түлэб агитколлективээр дамжуулагдан ябуулагдадагынь мэдээжэ.

Совхозоймнай агитколлектив 66 хүнһөө бүридэнэ. Тэрэ тоодо 30 коммунист, 10 комсомолшууд. Эдэ нүхэднай эрдэм һургуулитай, политическэ талаараа бэлэдхэлтэй, үйлэдбэри һайн мэдэхэ зонууд. 36 агитаторнууднай сэхэ бригада, фермэнүүд дээрэ, машинно-тракторна мастерскойдо ажаллана. Зарим агитаторнууд юрэнхы һургуулиин эрдэмээр багашье һаа, ажалай сэхэ дүй дүршэлтэй, оролдосото ажалаараа хүн зоной дунда хүндэтэй болонхойнууд.

Энээнииэ һаяхан коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Толгойн һаалиин гүүртын һаалишан агитатор Александр Золтоевой жэшээ гэршэлнэ. Энэ нүхэр үнгэрһэн жэлдэ харууһалжа байһан 17 үнеэдһээ дунда зэргээр 2157 килограмм һү һааһан байна. Хүн зонтой хөөрэлдэжэ шададаг, үгэеэ ойлголсодог. Теэд гансахан үгоорөө бэшэ, мүн бодото ажалаараа ойлгуулна ха юм. Нүхэр Золтоевой үүсхэлээр гүүртэ дээрэ һаалишадай ажалай дүн үдэр бүри согсологдожо, тусхай самбарта бэшэгдэдэг, арбан хоногойнь дүн «Дайшалхы хуудаһанда» харуулагдадаг. Хамтаараа радио шагнадаг; газетын һонииние уншадаг.

Ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар эмхидхэһэнэйнгээ ашаар тус гүүртынхид үнгэрһэн жэлдэ 1964 онойхиһоо 14,4 процент ехэ хэмжээнэй һү гүрэндэ худалдаһан, һү һааха жэлэй түсэб бүри ноябриин 20-до дүүргэһэн. байха юм.

Комитет заадаг гээшэ. Энэ зорилгоор бидэнэр агитаторнуудаа гансахан үйлэдбэриин участогуудаар бэшэ, мүн һуурин газарнуудаар, арба-арбан айлнуудаар хубаарилжа табинхайбди. Жэшээлхэдэ, 4-дэхи отделениин агитатор нүхэр Д. Гомбоев Хуурай гэжэ нютагта ажаһуудаг 15 айлнуудые даажа абанхай. Эндэ гол түлэб хонишод байрланхай. Тэдээнтэй хөөрэлдэхэдөө, партиин ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдые тайлбарилжа үгэдэг, хонишодые социалис мүрысөөнэй гуримтай танилсуулдаг, совхозой болон отделениин хүдэлмэриин дүнгүүд тухай хөөрэжэ үгэдэг.

Агитаторай хэһэн хүдэлмэри дэмы һаладаггүй. Отделениин хонишод үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр материальна урмашуулгын гуримаар 800-гаад түхэриг мүнгэ абаба. Юрэнхыдэнь хэлэбэл, манай совхоздо ажалдаа һайн амжалта туйлаһанай түлөө материальна урмашуулга үргэноор хэрэглэгдэнэ. Гансахан үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр совхозой хүдэлмэрилэгшэдтэ 257 хурьган, 26 тугал, 12 поршоонхо, 63 центнер ороохо таряан үгтэһэн байха.

Партиин XXIII съездын хүндэлэлдэ социалис мүрысөө үргэноор эмхидхэхэ, тэрэнэй ябасын дүн саг сагтань согсолжо байха, түрүүшүүлэй туйлалтануудые бүгэдын шадабари болгохо гээшэ агитаторнуудай нангин уялга болоно. Манай агитаторнууд энэ талаар яһала ехэ юумэ хэдэг. Тэдэнэй оролдолгоор малшаднай тус тустаа социалис уялгануудые абанхай. Совхозой дирекци, партийна комитет, хүдэлмэришэнэй комитет хамтаржа, малшадай социалис мүрысөөнэй гурим зохёоһон байна. Мүнөө үедэ агитаторнууднай малшадые энэ гуримтай танилсуулна.

Ажалшадай дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха арга боломжо ехэ, онол аргань олон янза. Совхозоймнай отделениинүүдээр хүдөөгэй 5 клуб, 6 библиотекэ, 3 культбаза, 7 улаан булан, Хэжэнгэ тосхондо Культурын байшан хүдэлнэ. Соёлой эдэ эмхи зургаанууд өөһэдынгөө хүдэлмэри партийна организациин шиидхэжэ байһан зорилгонуудтай тааралдуулан ябуулдаг болонхой. Бахлайтын һаалиин гүүртэдэхи культбаза (даагшань нүхэр Ж. Жанчиков) хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэнэ. Неделидээ гурба дахин кино харуулагдана. Багшанар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд ниишэ саг сагтаа ерэжэ, элдэб асуудалнуудаар элидхэл, хөөрэлдөө үнгэргэдэг, һонирхолтой лекцинүүдые уншадаг юм. Һү һаалгаар ажалайнь дүн арбан хоног бүри согсологдожо, үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг болонхой. Гадна энэ гүүртэ дээрэ түрүү дүй дүршэлэй һургуули эмхидхэгдэнхэй, бусад гүүртэнүүдһээ һаалишад ерэжэ, эндэхидэй ажал хүдэлмэритэй танилсадаг, һайн юумыень халан абадаг.

Тэрэшэлэн Хэжэнгын Соёлой байшан хүмүүжүүлгын хүдэлмэри яһала бодомжотойгоор ябуулна. Хабар, зунай ажалай халуун хаһада эндэ тусхай агитбригада байгуулагдажа, хүдэлмэришэдтэ концерт, наада харуулдаг. Тарилга хэгшэдтэ, үбһэшэдтэ ошоходоо «Дайшалхы хуудаһануудые» гаргадаг. полевой стануудые харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүдээр шэмэглэдэг заншалтай. Мүнөө үедэ иимэ агитбригада холын гүүртэ, отарануудаар ябана.

Парткомой, партийна эхин организацинуудай ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ хүдөөгэй интеллигенци эдэбхитэйгээр хабаадуулагдажа, ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ. Үшөө сентябрь һарада сомоной бүхы интеллигентнэрэй хамтын суглаан боложо, партиин XXIII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн юм. Илангаяа Хэжэнгын дунда һургуулиин багшанар, аймагай больницын эмшэлэгшэд хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хам оролсонхой.

Партиин XXIII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн бүгэдэ арадай мүрысөөнэй долгин соогуур совхозоймнай хүдэлмэришэдэй ажалай болон политическэ эдэбхинь улам дээшэлжэ байна. Тэдэнэй хүсэлэл оролдолгые толгойлжо, ажалай шэнэ амжалтада элсүүлхэ гээшэ мүноодэрэй шухала зорилго болонхой. Малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, үбэлэй үедэ һү һаалгаяа дээшэлүүлжэ, мартын 20 болотор гүрэндэ һү худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргэхэ уялга манай совхозойхид абанхай. Гадна бүри энэ һарада мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэхээр шиидэнхэйбди.

Г. САНГАДИЕВ,
Хэжэнгын совхозой парткомой секретарь.

ТЮМЕНСКЭ ОБЛАСТЬ. Манай ороной эгээн хойто хизаарай—Игрим-Серовой газопровод ашаглалгада орожо байна. Областиин хойто зүгтэхи Березовско газай уурхайе промышленна Ураалтай холбохо 500 километр үлүүтэй булад магистраль ой тайга соогуур татагдаа.

ТАСС-ай фотохронико.

АХЫН АЙМАГАЙ ПАРТОРГАНИЗАЦИДА

ДҮЙ ДҮРШЭЛӨӨ АНДАЛДАНА

Партиин райком колхозуудай, аймагай эмхи зургаанудай партийна эхин организацинуудай секретарьнарай семинар үнгэргэбэ.

Партиин райкомой секретарь нүхэр Нимаев «Партийна эхин организацинуудтахи соёл сурталай хүдэлмэриин байдал тухай», нүхэр Урбаев «Партийна суглаа яажа бэлдэхэ ба үнгэргэхэ тухай», нүхэр Галсанов «Партийна организаци—ниитын эмхинүүдые ударидагша», нүхэр Хамаганов «Партийна организациин хүдэлмэриие түсэблэлгэ» гэһэн асуудалнуудаар элидхэлнүүдые хэбэ.

Удаань парторганизациин секретарьнар өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хөөрэлдэбэд.

Иимэ семинарнууд ехэ туһатай гэжэ тэдэнэр тэмдэглэбэ.

ПРОПАГАНДИСТНАР ҺУРАЛСАНА

Аймагай политһуралсалай хоёр жэлэй һургуулинуудай пропагандистнарай семинар Орлигто болобо. Партиин райкомой секретарь нүхэр Нимаев, аймагай главна ветврач нүхэр Целовальников, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Налханов ба бусад эндэ лекцинүүдые уншаба. Нүхэр Шарастепановай хэһэн уласхоорондын байдал тухай һонирхолтой лекциие пропагандистнар шагнаба.

Семинарта хабаадагшад пропагандист нүхэр Сотниковой хөөрөөе һонирхон шагнаба. Мүн тэдэнэр дүй дүршэл тухайгаа үгэ ан[...]даа.

ПАРТИИН СЪЕЗДЫ[Н] ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Һаяхан «Коммунизм» колхо[...] түрүү малшадай зүблөөн бо[...] Энэ зүблөөн дээрэ үнгэрһэн [...]дэ ямараар хүдэлжэ гараһан [...]хайгаа түрүүлэгшэ Д. С. Уни[...] элидхэбэ. Колхоз нооһо гүрэ[...] худалдаха түсэбөө 108,3, һү [...] 103,7 процент дүүргээ. Аду[...] малай тоо толгой нилээдгүй [...] болоо.

Тус зүблөөндэ хабаадаһан [...]тиин райкомой секретарь Н. [...] Нимаев КПСС-эй райкомой, ай[...]гай Соведэй гүйсэдкомой [...]жуулгын Улаан туг колхо[...] правленидэ барюулаа.

Түрүү малшад партиин XX[...] съездые ажалай эрхим бэлэ[...] угтаха, нэгэдэхи квартал соо[...]раалагдаһан али бүхы түсэбү[...] съездын нээгдэхэ үдэр бол[...]сум дүүргэхэбди гэжэ айма[...] бүхы ажалшадай, малшадай, [...]дөө ажахын мэргэжэлтэдэй у[...] уялга абаа.

Энэ уялгыень партиин ра[...]мой бюро һайшаагаад, колхо[...]дай правленинүүд болон парти[...] организацинуудые Кировэй [...]рэмжэтэ колхозойхидой жэ[...]гээр партиин съездын урда т[...] социалис мүрысөөе улам үргэ[...] дэлгэрүүлхыень уряалба.

Мүнөө үедэ кировэйхидэй [...]далгые аймагай бүхы мал[...] һаалишад һайшаажа, түрэл [...]тиингаа съездые һайн амжа[...]нуудаар угтаха гэһэн эрмэлз[...] абтанхай.

Вл. ГАЛСАНО[В]

Хэблэлэй шэнжэлэл

ГАЗЕТЫН АНХАРАЛДА—САБШАЛАН

Хүдөөгэй хүн зонтой хөөрэлдэхэдэ, зариманиинь ингэжэ сэхэ хэлэгшэ һэн: «Колхоз, совхозуудаймнай нуга сабшалан мүртэй ургаса үгэхэеэ болишоо. Заримдаа хара буухааршье, сухалаа хүрэхөөршье болодог».

«Хара буухааршье». Эдэ үгэнүүдые газар уһанай ёһотойл эзэн хэлэхэ байха. Теэдшье үбһэ ногооной ургаса республика доторнай һүүлэй жэлнүүдтэ бирагүйшэгөөр абтажа, зарим ажахынууд үбэлдөө гайтайхан байдалда ородог. Адууһа малаа нилээд олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гэхэдэ, үнөөхил үбһэ тэжээл хүгжэлтымнай зам дээрэ хүндэлдөөл лэ байха. урагша ёһоор табихагүй.

Яалтай хээлтэй гээшэб? Эгээл иимэ оршон байдалда Буряад ороймнай суута луговод А. И. Батышев һайшаалтай үүсхэл гаргажа, сабшалангаа үндэһөөрнь һайжаруулха, ямаршье жэлдэ дутамаггүй үбһэ тэжээлтэйгээр онтө орохо асуудал хаһа соонь табяа. Мэдээжэ мастер-луговодой үүсхэл дэмжэгшэд мүнөө нютаг нютагуудта нилээд олошороо, габшагайгаар хүдэлжэшье эхилээ.

Герасимовска хүдэлөөнэй анха түрүүн мүндэлэн гараһан нютаг болохо Сэлэнгын аймагай луговодууд энэ тэмсэлдэ хэр жагсааб, тэдэнэй хүсэлэл оролдолгые эндэхи «Улаан Сэлэнгэ» газетэ хэр шадамараар. оншо нүлөөтэйгөөр харуулжа шаданаб гэжэ хаража үзэе. Тус аймагта дүн хамта 21500 гектар сабшалан бии, тэрэнэй хахадһаань ехэнхи уһалагдадаг. Тиигэбэшье аймагай ажахынууд үбһэ тэжээлээр жэлһээ жэлдэ дуталдадаг, адууһа малаа түрүүшын хүхэ ногоон дээрэ арай шамайхан гэжэ гаргадаг байна. Ямар шалтагаанһаа иимэ байдал тохёолдооб? Сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри эндэ мартагдашанхай шахуу, тиимэһээ нёдондо, жэшээнь, гектарай дунда зэргээр 5,7 центнер, уһалагдадаг газарһаа 7,6 центнер үбһэ хуряагаа һэн. Ушар иимэһээ аймагай газетын бэшэхэ темэ, табиха асуудал, анхарха хэрэг яһала ехэ гээшэ.

Нуга сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ арга зам тухай луговодуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй мүнөө үедэ хэжэ байһан хүдэлмэри тухай газетын хуудаһануудта жэлэй эхинһээ хойшо яһала олон материалнууд толилогдоо. Суута В. А. Герасимовай хүдэлмэриин онол аргануд тухай «Түрүү дүй дүршэлэй хуудаһанда» нүхэр Батышев январиин 12-то ехэ һонирхолтойгоор, бүгэдэндэ туһа боломоор хөөрэжэ үгэһэн байна. Энэ хуудаһанай наһатайшье, залуушье луговодуудта ёһотойл туһа хүргэхэ байһанда һэжэглэлтэгүй. Түрүү дүй дүршэл ойлгосотой тодоор харуулхынгаа хажуугаар луговодуудай бэелүүлхэ зорилго тухай январиин 16-най түрүү бэшэг соогоо газетэ ингэжэ бэшэнэ:

«Мүнөө ажахы бүхэндэ саг үргэлжэ хүдэлдэг луговодуудай болон оньһожоруулагдамал лугомелиоративна звенонуудые эмхидхэхэ, сабшалан дээрэ түхэреэн жэл соо хүдэлмэри ябуулжа байха хэрэгтэй. Дүй дүршэлтэй мастернуудтай хамта эдэ звенонуудта залуушуулые эльгээхэ шухала...

Энэ жэлдэ сабшалангай гектар бүриһөө 8 центнерһээ бага бэшэ үбһэ ургуулха гэһэн уялга хүдөө ажахын түрүүшүүлэй аймагай зүблөөн дээрэ абтаа. Энэ хадаа аймагай бүхы луговодуудай, механизаторнуудай, малшадай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй дайшалхы зорилго болоно».

Тобшохоноор хэлэхэдэ. «Улаан Сэлэнгэ» газетэ сабшалан һайжаруулха, луговодуудай хүдэлмэри эмхитэй гуримтай болгохо, тэдэнэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, һайнаар ажаллагшадые урмашуулха гэхэ мэтэ олон асуудалнуудые гол анхаралдаа абанхай. «Герасимовска хүдэлөө һэргээн дэлгэрүүлэе!» гэһэн гаршаг доро һүүлэй үедэ Химнын совхозой үнинэй луговод, пенсионер Ц. Дамбаев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговод Е. Чебунин, Сэлэнгын совхозой главна мелиоратор А. Гусев болон бусад газетэдэ статьянуудые толилһон байна. Эдэ нүхэд гол түлэб өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай, мүнөө үедэ сабшалан дээрэ ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан тухай хөөрэнэ. Сабшалан тушаа бүгэдын анхарал хандуулха, залуушуулые һургаха, луговодой хүдэлмэрии[...] тэдээндэ дурлуулха талаар эд[...] бэшэгүүд туһатай юм аабза.

Луговодуудай дүй дүршэл ха[...]руулха гээшэ энэ үргэн ехэ хүд[...]лөөнэй юрэл түрүүшын алхам, эхиниинь болоно. Түрүү дүй дүр[...]шэлые ажахы бүхэндэ нэбтэрүүл[...]хын түлөө сухаришагүйгөөр тэм[...]сэхэ, тиигээд һайн үрэ дүн туй[...]луулха гээшэ газетын бэелүүлхэ алгасашагүй үүргэ, нэрэ хүндын хэрэг ха юм. Энээн тушаа хэлэ[...]хэ болоо һаа, дутуу дундануудые шангаар шүүмжэлһэн статья г[...] рейд-шалгалта хэһэн корреспон[...]денци газетын хуудаһануудта олохонь бэрхэтэй. Харин сабша[...]лангые ёһоор тоохогүй, хэрэгсэ[...]хэгүй ябадал гаргадаг, «үшөө са[...] удыхэн» гээдшье һуудаг хүтэ[...]бэрилэгшэд Сэлэнгын аймага[...] ажахынуудта үшөөл бии ха. Там[...]чын голой сабшалан дээрэ, жэ[...]шээнь, мүнөө юундэ мүртэй хү[...]дэлмэри ябуулагданагүйб, горитой талмайнь яахадаа шугы бургаа[...]һанда дарагдашооб? Энээндэ, мү[...] иимэрхүү асуудалнуудта тус га[...]зетэ саг дары харюу үгэнэ гү[...] Үгы, даб дээрээ үгэнэгүй.

Сабшалан һайжаруулха, үбһэ[...] ногооной ургаса жэлһээ жэлд[...] дээшэлүүлжэ байха хүдэлмэр[...] миил саг зуурын хэрэг бэшэ. Эн[...] асуудалда ажахын хүтэлбэрилэг[...]шэдэй, партийна, профсоюзна[...] комсомолой организацинуудай һү[...]лаpшагүй анхарал хандуулха шу[...]хала. Энээн тушаа бэшээгүй юу[...]мэн яһала байха. Герасимовска хүдэлөөе бүри үргэнөөр һэргээ[...] дэлгэрүүлхын тулада аймагай га[...]зетэ элдэб янзын жанрнуудые — очерк, репортаж, статья, инфор[...]маци гэхэ мэтые шадамараар хэ[...]рэглэхэ, дутуу дундануудые эли[...]рүүлхын тула үе үе болоод рей[...] үнгэргэхэ, хүдөө бэшэгшэдые олоор хабаадуулха уялгатай. Тиигэбэл газетэ өөрынгөө эмхид[...]хэхы үүргэеэ нэрэтэй түрэгэй[...]гөөр бэелүүлжэ шадаха байна.

ШАЛТАГААНИИНЬ УСАДХАГДАА

Түмэр замай транспортаар арадай ажахын элдэб ашаа шэрэхын тула ехэ хэмжээнэй түлишэ, электроэнерги гаргашалагдадаг. Манай Улаан-Үдын отделени дизельнэ түлишэ хэрэглэхынгээ хажуугаар үшөө ехэ шулуу нүүрһэ галдаһаар. Юуб гэхэдэ. мүнөө элдэб ашаанай 12 процентнь паровозоор шэрэгдэнэ.

Үнгэрһэн жэлэй эхиндэ дизельнэ түлишэ, шулуу нүүрһэн хэмһээ үлүү ехээр гаргашалагдажа, отделенидэ гарза хэгдэһэн байгаа. Арадай хиналтын бүлэг, постнууд энэ асуудалда анхаралаа хандуулжа, үлүү гарза хэхэ ушар усадхаха арга боломжо хаража үзэһэн юм. Тэдэнэр энэ хүдэлмэреэ локомотивна депогой үйлэдбэриһөө эхилээ һэн.

Локомотивуудай техническэ талаараа ямар байдалда байһаниинь нэн түрүүн шалгагдажа үзэгдөө. Тиихэдээ олон дутагдал элирүүлэгдэбэ. Локомотивуудай шагтагалан ябаха составууд хүсэдөөр бүридхэгдэдэггүй, аян замдань тэдэниие сагһаа үлүү ехээр миин байлгаха гэхэ мэтэ дутагдал элирүүлэгдэһэн юм. Иимэ ушарһаа ехэ түлишэ миин галдагдадаг байба. Шалгалта хэгшэд поездые миин байлгаха ябадал тус бүридэнь хаража үзөө, хэды шэнээн түлишын дэмы галдагдадаг байһые тодорхойлоо. Тиихэдээ урдань обёорогдонгүй гарадаг байһан олон дутагдал элирүүлэгдээ. Жэшээлхэдэ, светофорой улаан галай урда зогсоогдоһон поездые саашань зүдхэн ябуулхын. хэрэгтэй зэргын түргэн ябадалдань хүргэхын тула 35—40 килограмм үлүү түлишэ галдагдадаг байба.

Шалгалтаар элирүүлэгдэһэн эдэ болон ондоо дутагдалнууд коллектив бүхэндэ зүбшэн хэлсэгдээд, тэдэниие усадхаха арга боломжо тодорхойлогдоо. Үлүү түлишэ галдаһан тухай тодорхой баримтанууд һайнаар элирүүлэгдэһэн юм.

Предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд коллективүүдтэеэ сугтаа түлишэ ехээр гаргашалха ушар усадхаха талаар ямар арга боломжын бии байһан тухай бодомжолжо үзэһэн. Машинист, түмэр замай хүдэлмэришэн бүхэнэй энэ дутагдал усадхаха тухай һайнаар ойлгоогүй, бодомжолжо үзөөгүй һаань, һайн үрэ дүн туйлагдахагүй гэһэн тобшолол хэгдээ. Түлишэ алмаха тухай асуудал түрүү дүй дүршэлэй һургуулида шудалха гэһэн шиидхэбэри абтаһан бэлэй.

Түрүү дүй дүршэл шудалагшад үйлэдбэриингөө бодото байдал хараада абалсажа, түлишэ зүбөөр гаргашалха асуудалые һургуулиин хэшээл дээрэ зүбшэн хэлсээ. Тиихэдээ тэдэнэр өөһэдынгөө һанамжа дурадхалаа хэлэһэн, һайнаар хүдэлдэг нүхэдэйнтөө дүй дүршэл халан абалсаһан байна. Жэшээлхэдэ, локомотивна депогой хүдэлмэришэдэй һуралсал бодото байдалтай холбогдон тааруулагдажа, тодорхой жэшээ баримтануудаар батадхагдаһан юм. Поездынуудай түрүү машинистнүүд түлишэ хайшан гэжэ гамтайгаар гаргашалхаб гэжэ хөөрэжэ үгөө. Олон жэлэй туршада ажаллажа, дүй дүршэлтэй болоһон машинистнүүд Черников, Сайфудинов түлишэ гамтайгаар гаргашалдаг юм. Тэдэнэр өөһэдынгөө дүй дүршэлдэ 30-аад залуу нүхэдые һургаһан байна. Түрүү машинистнүүд өөһэдынгөө ажал. дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэхэһөө гадна, залуу хүдэлмэришэдтэй аян замда гаража, үлүү ехэ түлишэ галдахагүй, поезднуудые жолоодон ябаха түрүү арга заажа үгэһэн юм.

Депогой бүхы машинистнүүд богони болзор соо түрүү арга шудалжа гараа. Урдань түлишэ хайра гамгүйгөөр гаргашалдаг байһан машинистнүүд ажалайнгаа алдуу мэдэрһэн, шэнэ аргаар поезднуудые жолоодожо һураһан байна.

Арадай хинагшад түлишэ үлүү ехээр гаргашалха нэгэ асуудалаар һонирхоо бэшэ. Тэдэнэр түлишэ гамнан арьбалха тэмсэлдэ һаад ушаруулдаг баримтануудые элирүүлэн зайсуулха гэжэ ехэ анхарал хандуулаа. Арадай хинагшад локомотив заһабарилдаг цехэй байдалаар һонирхоһон, тепловозууд хэр һайн шанартайгаар заһабарилагданаб гэжэ шалгажа үзэһэн байха. Юуб гэхэдэ, муу шанартайгаар заһабарилагдаһан гү, али теплотехническэ муу байдалтай, муу харууһатай локомотив, паровозуудай үлүү ехэ түлишэ хэрэглэдэг байһаниинь ойлгосотой.

Түлишэ гамнан арьбалха асуудалда арадай хинагшадай анхаралаа хандуулхадань, үйлэдбэридэ горитой аша туһа болоо. Машинистнүүд түрүү дүй дүршэлэй һургуулида һуража, олоһон эрдэмээ ажалдаа хэрэглэжэ, һайн үрэ дүн харуулба. Тэдэнэр ганса нэгэ һарын туршада 345 тонно дизельнэ түлишэ алмажа шадаа. Жэлэй түрүүшын һарануудта үлүү ехээр галдагдаһан түлишэ гамнан арьбалхаһаа гадна, үшөө 1032,6 тонно дизельнэ түлишэ алмагдаһан юм.

Түрүү дүй дүршэлэй һургуулида энэ асуудал шудалхаһаа урид депогой машинистнүүдэй 80 процентнь хараалагдаһан нормоһоо үлүү ехэ түлишэ галдадаг байгаа. Харин мүнөө тэдэнэй тоо оройдоо хоёр процент болонхой.

Депогой олон машинистнүүд өөһэдөө арадай хинагшад болоо. Тэдэнэр локомотивуудаа зүбөөр ашаглаха, һайнаар харууһалха, түлишэ алмаха асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулна. Бүхы машинистнүүдэй ажал хинан шалгаха хэрэг эмхидхэгдээ. Нүхэд Ковалевский, Павленко, Белоконь болон арадай бусад хинагшад түлишэ, мүн ондоошье материал гамтайгаар гаргашалха гэжэ ходо оролдодог юм.

Депогой машинистнүүд, бүхы коллектив Москвагай, Ленинградай предприятинуудай үүсхэлые дэмжэхэ зуураа, саашадаа ямар арьбалалта хэхэ. хэр зэргын түлишэ алмаха тухайгаа зүбшэн хэлсэжэ, энэ талаар хэхэ ажалаа, бэелүүлхэ зорилгоёо тодорхойлжо байна.

М. СОЛОМЕННЫЙ,
манай штатнабэшэ корр.

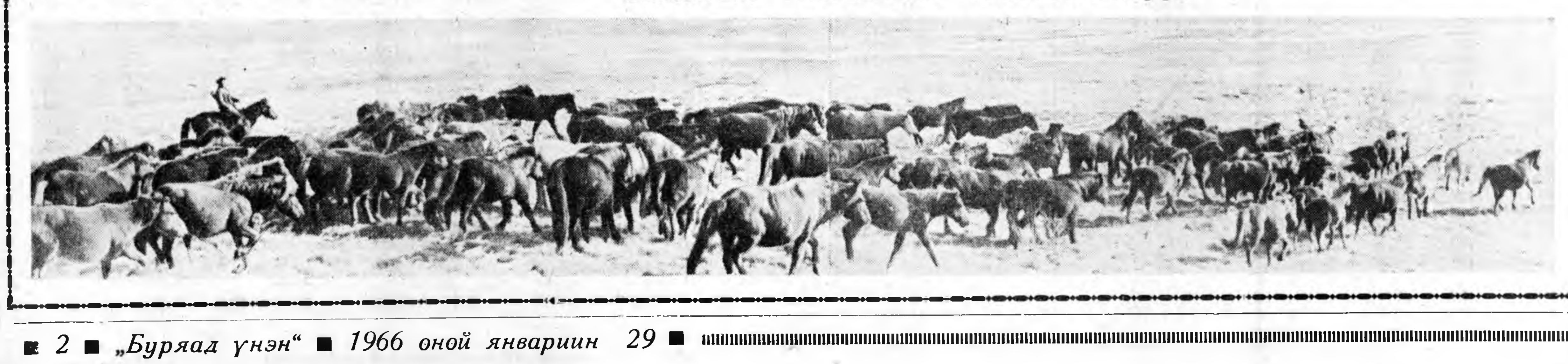
ГҮНЗЭГЫГӨӨР ШУДАЛН[А]

Политическэ һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэтэй зэргэ партиин райкомой үүсхэлээр тэрэнэй дэргэдэ аймагай партийно-ажахын эдэбхитэдэй һургуули хүдэлжэ захалһан юм. Эндэ һурагшад философи, КПСС-эй түүхэ болон политическэ экономи шудалдаг. Энэ талаар лекцинүүд уншагдадаг, һүүлээрнь семинарска заняти болодог гээшэ.

Энэ һургуулиин ээлжээтэ дүрбэдэхи хэшээлынь һая болобо. Лекторнууд нүхэд Гумпылов. Санжиев, Хандархаев гэгшэд ээл[...]тэ темэнүүдээрээ лекци унша[...] байна. Удаань В. И. Ленинэй [...]хэхэб» гэһэн зохёолоор семи[...]ска заняти болобо. Һурагша[...]хэд Жамсаранов (Хориин [...] Болдырев (Хориин леспром[...] Найданов (ВЛКСМ-эй райком) [...]лон бусад удха һайнтай ха[...]нуудые үгэһэн, энэ түүхэтэ н[...] ушар удхые гүнзэгыгөөр шу[...]һанаа тодорхойлоо.

Р. ЦЫМПИЛО[В]

СЭЛГЕЭ ТАЛЫН СЭЛЮУНДЭ

Аажам талада адуун һүрэ[...] бэлшэжэ ябахыень харахада [...] байдаг. Һалхи шуурганда ха[...] болошоһон хүр саһа хурса түр[...]гаараа сабшан, амтатай ха[...] тэдэнэр оложо эдинэ. Үглөө[...] хүйтэн жабаршье эдэниие [...]руулнагүй хэбэртэй.

Адуун һүрэгөө үдхэжэ бай[...] Чисаанын совхоздо (Хори) һ[...] бэлшээритэй тала ехэ юм. Зу[...] дээрэ: Чисаанын совхозой ад[...] һүрэг.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэл

БУРЯАД ОРОНОЙ БАТА АЛХАМ

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1965 ОНДО ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЫН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

1964 онойхитой сасуулбал, гэрнүүхын, обёосой, таримал ногоонуудай (зелёнко оруулалсан) тарилга үргэдхэгдөө.

Үнгэрһэн долоон жэлэй турша соо совхозууд болон колхозуудай бүхы тарилгын талмай 168 мянган гектараар нэмээ. Тиихэдэ шэниисын тарилгын талмай — 147 мянган гектараар, горохой — 23 мянган гектараар, ешмээнэй — 15 мянган гектараар, саахарай свёклын (фабричнэ) — 500 гектараар, хартаабхын — 500 гектараар, силос болон ногоон тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ кукурузын — 25 мянган гектараар, тарималнай ногооной (зелёнко оруулалсан) — 17 мянган гектараар нэмэһэн байха юм.

Совхоз, колхозууд нютагай эрхэ байдалые хараада абан, тарилгынгаа талмайн хубаарилгые хубилгажа һайжаруулаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ хахалагдадаг газарай 56 процентые бүхы ороoһото ургамалнуудай тарилга, 9 процентыень пропашной ургамалнууд, 19 процентыень ногоо (зелёнко оруулалсан), 16 процентыень сэбэр паар эзэлһэн байна.

Совхоз, колхозуудай үһалагдадаг газар дээрэ 34 мянган гектар хүдөө ажахын элдэб ургамалнууд таригдаһан байгаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ган гасуур болоһонһоо уламжалан, хэдэ хэдэн районуудта ороoһото болон бусад ургамалнуудые бүхы дээрэнь хуряажа абалга доошолһон байна.

1965 ондо республика дотор бүхы дээрээ 405 мянган тонно ороoһо тариян, тэрэ тоодо 295 мянган тонно шэниисэ, 62 мянган тонно обёос, 22 мянган тонно ешмээн, 10 мянган тонно хара тариян, 13 мянган тонно горох, 2 мянга үлүүтэй тонно гэршүүхэ; 15 мянган тонно саахарай свёкло, 182 мянган тонно хартаабха, 35 мянган тонно овощ; 723 мянган тонно силосэй ногоо (кукуруза оруулалсан), 125 мянган тонно үбһэндэ хэрэглэгдэхэ тарималногоон (зелёнко оруулалсан) абтаһан байна.

Тиихэдэ 1964 оной ургаса һайнтай жэлэйхитэй сасуулбал, 1 мянган тонноор ехэ гэршүүхэ, 4 мянган тонноор ехэ хартаабха, 27 мянган тонноор ехэ таримал ногооной үбһэн ехээр абтаа, бүхы дээрээ абтаһан шэниисэ, горох, силостэ хэрэглэгдэхэ кукурузын эшэ набша долоон жэлэй үедэ жэл бүхэндэ дунда зэргээр хуряагдаһан эдэ тарианай ургасада орходоо ехэ байгаа.

Ороoһо тария, тэрэ тоодо шэниисэ, бүхы дээрэнь хуряажа абаха түсэбые Зэдын, Прибайкалиин, Түнхэнэй, Кабанскын, Захааминай аймагуудай совхоз, колхозууд; хартаабха — Загарайн аймагай совхоз, колхозууд дүүргээ.

Сагай уларилай муу байһан дээрэһээ Хориин, Яруунын, Загарайн, Баргажанай, Сэлэнгын аймагуудай совхоз, колхозууд 1965 ондо эгээн лэ муу ургаса хуряажа абаһан байха юм.

Долоон жэлэй үедэ (1959—1965) урда тээхи долоон жэлэйхитэй (1952—1958) сасуулбал, республика дотор бүхы дээрээ жэлдээ дунда зэргээр 1,7 дахин (164 мянган тонноор) ехэ ороoһо тариян, тэрэ тоодо 2 шахуу дахин (131 мянган тонноор) ехэ шэниисэ, 27 дахин (8 мянган тонноор) ехэ горох, 3,5 дахин (27 мянган тонноор) ехэ ешмээн, 1,2 дахин (12 мянган тонноор) ехэ обёос, 3,4 дахин (12 мянган тонноор) ехэ саахарай свёкло, 1,6 дахин (14 мянган тонноор) ехэ хартаабха, 1,2 дахин (3 мянган тонноор) ехэ овощ, 5,5 дахин (347 мянган тонноор) ехэ силостэ хэрэглэгдэхэ кукурузын эшэ набша, 1,5 дахин (34 мянган тонноор) ехэ тарималногооной үбһэн абтаһан байна.

1965 ондо бүхы түхэлэй ажахынуудһаа газар тариалангай эды шэнээн гол продуктнууд гүрэндэ худалдагдаа:

	Худалдажа абтаһаниинь (мянган тонноор)			1965 ондо худалдажа абтаһаниинь (процентээр)		
	1958 он	1964 он	1965 он	1958 онтой сасуулхада	1964 онтой сасуулхада	жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ
Ороoһо тариян	30,0	137,2	77,0	257	56	103
Саахарай свёкло	10,2	20,5	13,7	134	67	69
Хартаабха	5,8	19,7	19,1	329	97	127
Овощ	5,3	12,1	11,9	225	98	91

Гүрэндэ саахарай свёкло тушааха, худалдаха түсэбөө Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Бэшүүрэй аймагуудай совхоз, колхозууд, хартаабха — Прибайкалиин, Яруунын аймагуудай ажахынууд, овощ — Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын, Хяагтын, Улаан-Үдын, Загарайн, Сэлэнгын, Прибайкалиин, Яруунын, Захааминай аймагуудай ажахынууд дүүргээгүй.

Тэрэшэлэн колхознигууд, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай хамһабариин ажахынуудые үндэһэ баримтагүйгөөр хизаарлалгые зайсуулһанай һүүлээр хүн зоной хубиин ажахынуудтахи малай тоо олон болоо, мал ажалай продуктнуудые абалгань дээшэлээ.

Малай болон шубуунай тоо эды шэнээн болоо:

	Малай, шубуунай тоо жэлэй эсэстэ (мянган толгойгоор)			1965 он (процентээр)	
	1958 он	1964 он	1965 он (даб дээрэхи мэдээгээр)	1958 онтой сасуулхада	1964 онтой сасуулхада
Бүхы түхэлэй ажахынуудта					
Эбэртэ бодо мал	375,5	409,7	428,8	114	105
тэрэ тоодо үнеэд	140,6	156,1	161,9	115	104
Хони, ямаан	1445,5	1432,7	1512,6	105	106
Гахай	92,6	150,2	191,4	207	127
Адуун	71,3	56,1	56,4	79	100,5
Шубуун (бүхы түхэлэй, бүхы наһанай)	1191,9	1331,9	1445,6	121	109
Совхозууд болон колхозуудта					
Эбэртэ бодо мал	238,1	275,6	281,1	118	102
тэрэ тоодо үнеэд	73,5	94,3	97,0	132	103
Хони, ямаан	1321,0	1315,2	1381,1	105	105
Гахай	48,6	92,5	106,2	219	115
Адуун	63,4	49,5	50,3	79	102
Шубуун (бүхы түхэлэй, бүхы наһанай)	226,1	363,9	346,1	153	95
Колхознигууд, хүдэлмэришэд, алба хаагшадай хубиин мэдэлдэ					
Эбэртэ бодо мал	135,0	117,0	134,6	99,7	115
тэрэ тоодо үнеэд	66,1	58,3	61,6	93	106
Хони, ямаан	121,0	97,3	111,7	92	115
Гахай	39,5	45,2	72,0	182	159
Шубуун (бүхы түхэлэй, бүхы наһанай)	955,0	966,2	1097,0	115	114

Овощ худалдан абаха түсэбэй дүүргэгдээгүй байһанай түлөө худалдаа наймаанай организацинууд нилээд ехэ зэмэтэй. Тэдэнэр ажахынуудһаа овощ тушаажа абаха, тэрэниие хадагалха, хүн зондо худалдаха хүдэлмэриие хүсэд һайнаар хангажа шадаагүй.

Совхоз, колхозууд 1965 ондо ургаса хуряажа абаһан тарилганууддаа 9,9 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ (бодото шэгнүүрээрнь), 466 мянган тонно органическа үтэгжүүлгэ тарааһан байна; 1964 онойхитой сасуулбал, 15 процентээр ехэ минеральна, 25 процентээр бага органическа үтэгжүүлгэ тараагдаһан байгаа.

1964 онойхитой сасуулбал, минеральна үтэгжүүлгэ тараагдаһан талмай ниитэ талмайтай сасуулбал, үнгэрэгшэ жэлдэ эды шэнээнээр нэмээ гэбэл: саахарай свёклын үтэгжүүлэгдэдэг талмай — 76, овощой — 64, хартаабхын — 50, кукурузын — 25, ороoһото тарианай — 5 процентээр нэмээ. Нэгэ гектар тарилгада абажа үзэбэл, органическа үтэгжүүлгэ эды шэнээнээр тараагдаа: хүдөө ажахын бүхы ургамалай нэгэ гектарта — тонноһоо бага, овощой — 26 тонно, саахарай свёклын — 9 тонно, хартаабхын — 8 тонно шахуу, кукурузын — 4 үлүүтэй тонно, ороoһото ургамалнуудай — ойролоол нэгэ центнер органическа үтэгжүүлгэ тараагдаа, энэ хадаа тон дутамаг байна.

1966 ондо хабарай ургамалнуудай тарилга хэхын тулада 131 мянган гектар сэбэр паар, 159 мянган гектар намарай паар хахалагдаа. Урдахи жэлэйхидэ орходоо 7 мянган гектараар ехэ паар хахалагдаа.

Гэбэшье шэнэ болон боро газар хахалха түсэбтэ даалгабариие совхоз, колхозууд нилээд дутуу дүүргэһэн байха юм.

1966 оной тарилгада хэрэгтэй болохо бүхы ороoһото ургамалнуудай үрэһэнэй (андалдагдадаг фондые хамала абалсан) 87 процентнь, хартаабхын үрэһэнэй 78 процентнь совхоз, колхозуудта бии байна. Ган гасуурта дайрагдаһан ажахынууд үрэһөөр эгээн лэ дутамагаар хангагданхай.

Совхоз, колхозууд тэжээл бүри элбэгээр бэлдэжэ, мал харууһалха, эдеэлүүлхэ түрүү онол аргануудые хэрэглэжэ, нёдондоной үбэлжэлгые бүри амжалтатайгаар үнгэргөө, ниитынгээ малай тоо толгойе саашадань олон болгоо. Мал ажалай продуктнуудые бүри элбэгээр абаа.

1965 ондо республика дотор эбэртэ бодо малай тоо 19 мянган, тэрэ тоодо үнеэдэй — 6 мянган толгойгоор, хони, ямаанай — 80 мянган толгойгоор, гахайн — 41 мянган толгойгоор, шубуунай — 114 мянган толгойгоор олон болоо.

Совхоз, колхозуудта ниитын эбэртэ бодо малай тоо 6 мянга шахуу, тэрэ тоодо үнеэдэй — 3 мянган толгойгоор, хониной — 66 мянган толгойгоор, гахайн — 14 мянган толгойгоор олон болоһон байна.

Мал һүрэгөө үсхэбэрилгые бүри һайнаар эмхидхэлгэ, тэрэшэлэн малай гарзалалгые үсөөрүүлгэ совхоз, колхозуудта малай тоо олон болголгодо туһалаа. Зуун эхэ малда абажа үзэбэл, 1964 онтой сасуулбал, тугал абалга 9 процентээр, поршоонхо — 35 процентээр, хурьган — 7 процентээр нэмээ.

Малай гарзалалга хонёор — 2,1 дахин, эбэртэ бодо малаар — дүрбэнэй нэгэ хубяар, гахайгаар — табанай нэгэ хубяар үсөөрһэн байха юм.

Гэбэшье ниитын малай болон шубуунай тоо толгой олон болгохо талаар 1965 оной түсэб бүхы дээрээ совхоз, колхозуудта зарим зэргээр дутуу дүүргэгдээ. Тиихэтэй хамта Яруунын, Баргажанай, Ахын, Захааминай болон бусад зарим аймагуудай совхозууд болон колхозууд нэгэн доро хэдэн түрэлэй гү, али тус тус түрэлэй малай тоо толгойе үнгэрэгшэ жэлдэ зарим зэргээр үсөөрүүлээ.

Үнгэрһэн долоон жэлэй үедэ республика дотор эбэртэ бодо малай тоо 53 мянган толгойгоор, тэрэ тоодо үнеэдэй — 21 мянган толгойгоор, хони болон ямаанай — 67 мянган толгойгоор, гахайн — 99 мянган толгойгоор, шубуунай 254 мянган толгойгоор олон болоо. Мүн энэ үе соо совхозууд болон колхозуудай ниитын эбэртэ бодо малай тоо 1,2 дахин (43 мянган толгойгоор), тэрэ тоодо үнеэдэй — 1,3 дахин (24 мянган толгойгоор), гахайн — 2,2 дахин (58 мянган толгойгоор), шубуунай — нэгэ хахад дахин (120 мянган толгойгоор) олон болоо, хонидой тоо багашагаар нэмэһэн байна.

Малай болон шубуунай ашаг шэмэ дээшэлжэ, һүүлшын табан жэлэйхитэй сасуулбал, 1965 ондо эгээн ехэ байгаа. Үнгэрһэн жэлдэ республикын совхоз, колхозуудта һү һаалга үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 8 процентээр нэмэжэ, 1349 килограмм болоо, нэгэ тахяаһаа дунда зэргээр 86 үндэгэн абтаа, жэлэй эхиндэ бии байһан хонин бүриһөө 2,8 килограмм ноoһон хайшалагдаа. Гүрэндэ тушаагдаһан, худалдагдаһан эбэртэ бодо малай болон гахайн дунда зэргын шэгнүүр, хүшэ шадалынь дээшэлээ.

Малай тоо толгойн олон болоһонһоо, ашаг шэмынь дээшэлһэнһээ уламжалан, мал ажалай продуктнууд бүри ехээр абтаа.

Мал ажалай продуктнууд эды шэнээнээр абтаа:

	1958 он	1964 он	1965 он (даб дээрэхи мэдээн)	1965 он (процентээр) 1958 онтой сасуулхада	1964 онтой сасуулхада
Бүхы түхэлэй ажахынууд					
Мяхан (үүсэлэгдэһэн) — мянган тонноор	28,1	38,1	42,4	151	111
Һүн (мянган тонноор)	167,1	179,0	195,8	117	109
Үндэгэн (миллион монсогороор)	77,3	100,8	114,4	148	113
Ноoһон (бодото шэгнүүрээр, тонноор)	3335	3512	4047	121	115
Совхозууд болон колхозуудта					
Мяхан (үүсэлэгдэһэн) — мянган тонноор	14,8	22,2	24,4	165	110
Һүн (мянган тонноор)	86,6	107,6	118,9	137	111
Үндэгэн (миллион монсогороор)	6,6	17,6	22,3	338	127
Ноoһон (бодото шэгнүүрээр, тонноор)	3119	3225	3712	119	115

Үнгэрэгшэ жэлдэ 1964 онойхитой сасуулбал, республика дотор мал ажалай продуктнуудые абалга эды шэнээнээр дээшэлээ гэбэл: мяхан — 4,3 мянган тонноор, һүн — 16,8 мянган тонноор, үндэгэн — 13,6 миллион монсогороор, ноoһон—535 тонноор нэмэһэн байна.

1965 ондо совхозууд болон колхозуудта урда жэлэйхидэ орходоо 2,2 мянган тонноор ехэ мяхан, 11,3 мянган тонноор ехэ һүн, 4,7 миллион монсогороор олон үндэгэн, 487 тонноор ехэ ноoһон абтаа.

Совхозууд болон колхозуудай 1965 ондо ноoһо хайшалжа абаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ, харин мяха болон үндэгэ абаха түсэб 5 процентээр, һү һааха түсэб 2 процентээр дутуу дүүргэгдэһэн байха юм.

1965 ондо республика дотор мал ажалай продуктнууд эды шэнээнээр абтаа гэбэл: эдлүүриин газарай 100 гектарта 16,4 центнер үүсэлэгдэһэн мяхан, 76 центнер һүн, 156 килограмм ноoһон, хахалагдадаг газарай 100 гектарта 14,4 центнер гахайн мяхан, ороoһото тарианай 100 гектарта 20,7 мянган үндэгэн абтаа.

Үнгэрһэн долоон жэлэй турша соо республика дотор мяха абалга 14,3 мянган тонноор (1,5 дахин), үндэгэ — 37,1 миллион монсогороор (нэгэ хахад дахин), һү һаалга — 28,7 мянган тонноор (1,2 шахуу дахин), ноoһо хайшалалга — 712 тонноор (1,2 дахин) нэмээ.

Мүн энэ үе соо совхозууд болон колхозуудта мяха абалга — 9,6 мянган тонноор (1,7 шахуу дахин), һү һаалга — 32,3 мянган тонноор (1,4 шахуу дахин), үндэгэ — 15,7 миллион монсогороор (3,4 дахин), ноoһо хайшалалга — 593 тонноор (1,2 дахин) нэмэһэн байна.

Мал ажалай продуктын бүри элбэгээр абтаһанай ашаар тэдэниие гүрэндэ худалдалга нэмээ.

	Худалдажа абтаһан мал ажалай продуктнууд			1965 ондо худалдажа абтаһаниинь (процентээр)		
	1958 он	1964 он	1965 он	1958 онтой сасуулхада	1964 онтой сасуулхада	Жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ
Бүхы түхэлэй ажахынуудта						
Мал ба шубуун (амидын шэгнүүрээр, мянган тонноор)	29,2	40,3	42,6	146	106	104
Һүн (мянган тонноор)	61,8	92,3	102,5	166	111	100,5
Үндэгэн (миллион монсогороор)	8,9	21,7	22,3	251	103	111
Ноoһон (зачётно шэгнүүрээр, тонноор)	3764	4273	4841	129	113	110
Совхозууд болон колхозуудта						
Мал ба шубуун (амидын шэгнүүрээр, мянган тонноор)	22,0	35,8	37,7	171	105	100,5
Һүн (мянган тонноор)	60,2	88,8	98,3	163	111	100
Үндэгэн (миллион монсогороор)	5.1	15,4	18,3	359	119	107
Ноoһон (зачетно шэгнүүрээр, тонноор)	3475	3950	4469	129	113	109

Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэб үнгэрэгшэ жэлдэ болзорһоо урид дүүргэгдэһэн байгаа.

1964 онойхитой сасуулбал, мал ба шубуу худалдажа абалга — 2,3 мянган тонноор, һүн—10,2 мянган тонноор, үндэгэн—600 мянган монсогороор, ноoһон—568 тонноор ехэ болоо.

Хяагтын, Зэдын, Улаан-Үдын, Кабанскын аймагай ажахынууд 1964 онойхитой сасуулбал, малайнгаа тоо толгой олон болгохотоёо хамта, мал ажалай продуктнуудые абажа, гүрэндэ худалдалгые нилээд ехээр нэмээгээ.

Республикамнай 1958 онойхитой сасуулбал, үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндэ мал ба шубуу (амидын шэгнүүрээр) худалдалгые 13,4 мянган тонноор (нэгэ хахад дахин), һү — 40,7 мянган тонноор (1,7 дахин), үндэгэ — 13,4 миллион монсогороор (2,5 дахин), ноoһо—1077 тонноор (1,3 дахин) нэмээгээ.

Совхозууд болон колхозууд сагай уларилай хэсүүтэй байһанһаа шалтагаалан, мүнөө жэлэй үбэлжэлгэдэ ниитынгээ малда 1964—1965 онуудай үнгэрһэн үбэлжэлгынхидэ орходоо 11 процентээр бага тэжээл (тэжээлэй единицээр) бэлэдхээ. Тэжээл бэлэдхэхэ түсэбүүдээ совхоз, колхозууд нилээд дутуугаар дүүргэһэн байна.

Продукци гүрэнэй худалдан абадаг сэнгэй дээшэлһэнэй ашаар совхозууд болон колхозуудай хүдэлмэриин финансова үрэ дүнгүүд һайжараа.

Колхозуудай экономикын хүгжэлтын гол үрэ дүн бологшо ниитэ олзонь 1964 онойхитой сасуулбал, 1965 ондо (даб дээрэхи мэдээгээр) 19 процентээр нэмээ. сэбэр олзонь ургаа, колхознигуудай ажалай түлөөһэн дээшэлээ.

Хэдэ хэдэн совхозууд 1965 ониие ашаг олзотойгоор дүүргэһэн байха юм. Тиихэтэй хамта зарим совхозууд болон колхозууд ажахыгаа бүри ашаг олзо ехэтэйгээр эрхилжэ үшөөл шадаагүй.

Хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуури саашадаа бэхижүүлэгдээ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие оньһожоруулга үргэдхэгдөө.

Үнгэрэгшэ жэлдэ совхозууд болон колхозууд 905 шэнэ трактор бодото единицээр, 314 ашаанай болон тусхай автомобиль, 510 тарианай комбайн, силосэй ногоо хуряадаг 192, свёкло хуряадаг 46, хартаабха малтадаг 40 комбайн, тэрэшэлэн олон тоото навесной болон шагтагалагдадаг машинануудые худалдажа абаһан байна. 16 мянга үлүүтэй тонно минеральна үтэгжүүлгэ абтаа, энэнь 1964 онойхидо орходоо 7 мянган тонноор ехэ юм.

Үйлэдбэриин хүдэлмэри оньһожоруулхын, электрижүүлхын тулада 1965 ондо 8,8 мянган киловатт хүсэтэй 1,7 мянга үлүүтэй электродвигательнүүд ашаглалгада үгтөө.

36 мянган толгой эбэртэ бодо малай байха байрада, 20 мянган толгой гахайн, 108 мянган шубуунай байха байрада уһа үгэлгэ оньһожоруулагдаа, 2 мянган толгой эбэртэ бодо малда, 13 мянган толгой гахайда, 10 мянган толгой шубуунда тэжээл үгэлгые оньһожоруулһан, 5 мянган толгой эбэртэ бодо малай, 7 мянган толгой гахайн байрануудай наг шэбхэ гаргалгые оньһожоруулһан түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада үгтэһэн байха юм.

2,5 мянган толгой үнеэ һааха машинанууд тодхогдоо.

Тиихэтэй хамта олон совхоз, колхозуудта бии байһан техникэ хангалтагүйгөөр ашаглагдана. Сэвхоз, колхозуудта тракторнуудай жэлэй дунда зэргын тоо 10 процентээр нэмэжэ, хэгдэһэн бүхы тракторна хүдэлмэриин хэмжээн (условно хахалалгада оруулхада) 3831 мянган гектар боложо, 1964 онойхитой сасуулхада 8 процентээр нэмээ, 15 хүсэнэй нэгэ условно тракторай дунда зэргын бүтээсэ зарим зэргээр доошолжо, ойролоол 415 гектар болоһон байна.

Нэгэ комбайнай сезон соохи дунда зэргын бүтээсэ урдахи жэлэйнгээ хэм соо үлөө. Үнеэ һаадаг 160 машина бии, тэдэнэй ойролоол 5-ниинь хүдэлдэг.

III. Транспорт

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделени ашаа тээхэ жэлэй түсэбые 100,5 процент дүүргээ.

Ашаа шэрэлгын хэмжээн 1964 онойхитой сасуулбал, 0,1 процентээр хороһон байна.

Шулуу нүүрһэ ашаха түсэб 4 процентээр, модо — 1 процентээр, эдеэ хоолой болон арадай хэрэглэлэй промышленна эд бараан—9 процентээр үлүүлэн дүүргэгдээ.

РСФСР-эй Автомобильна транспортын болон шоссейнэ харгын министерствын Буряадай автомобильна управлени ниитын хэрэглэлэй автомобильна транспортаар ашаа шэрэхэ жэлэй түсэбые 102 процент, эд бараанай эрьесын түсэбые — 104 процент, пассажирнуудые шэрэхэ түсэбые 106 процент дүүргээ.

Управлениин шатаар ашаа шэрэлгэ 1964 онойхитой сасуулбал, 7 процентээр, пассажирнуудые шэрэлгэ 9 процентээр нэмэһэн байха юм.

Улаан-Үдэ городой трамвайгаар 1965 ондо 27 миллион шахуу түлөөһэтэ пассажирнууд шэрэгдээ, энэнь 1964 онойхитой сасуулбал 8 процентээр ехэ байна.

IV. Капитальна барилга

Республика дотор бүхы дээрээ 1965 ондо 41 миллион түхэригэй үйлэдбэриин гол фонднууд ашаглалгада үгтэһэн гү, али түсэбынь 78 процент дүүргэгдэһэн байха юм.

Шэнэ барилгануудай хэгдэһэнэй, хуушан предприятинуудай үргэдхэгдэжэ, һэльбэн шэнэдхэгдэһэнэй ашаар Байгалай лесокомбинатда 150 мянган кубическа метр сонхын блогуудые, 10 мянган кубическа метр харуулдамал модон зүйлнүүдые гаргажа шадахаар үйлэдбэри ашаглалгада үгтөө, перлит абаха ба болбосоруулха үйлэдбэриин хүсэн 50 мянган кубическа метрээр үргэдхэгдөө. Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводой трактор заһабарилдаг корпус жэлдээ 1000 условно трактор заһабарилхаар болгон шэнэдхэн һэльбэгдээ, 7-дохи Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхайһаа нэмэл аргаар 300 мянган тонно нүүрһэ абаха участок нээгдээ, 3 гостиница, «Прогресс» кинотеатр ашаглалгада үгтөө.

35 ба дээшэ киловатт напряженитэй электрын хүсэ дамжуулха 115 километр утатай лини, тэрэ тоодо хүдөө ажахые электрын элшэ хүсөөр хангаха 97 километр утатай лини, 20 киловатт хүрэтэр напряженитэй электрын элшэ хүсэ дамжуулха 594 километр утатай лини баригдаһан байна.

Эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай хүсэн халаан соо 10 тонно мяха нэмэжэ буйлуулхаар үргэдхэгдөө.

Ой модоной промышленностьда 150 мянган кубическа метр модо нэмэжэ шэрэхээр хүсэн ашаглалгада үгтөө.

Хүн зониие ажаһуудалай талаар хангаха управлени Улаан-Үдэ городой Октябрьска райондо 120 мянган түхэригэй, Түнхэнэй аймагай Хэрэн тосхондо 40 мянган түхэригэй валова продукци гаргаха хүсэтэй ажаһуудалай талаар хангалгын комбинадуудые ашаглалгада үгөө.

Хүдөө ажахыда барилганууд мүн лэ хэгдэһэн байна.

Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствын колхозууд 1965 ондо 5800 малай, 10500 толгой гахайн байха байра, 35 мянган толгой хониной байха хашаа, 131 мянган толгой шубуунай байха байрануудые барьа.

Капитальна барилгада гүрэнэй зүгһөө зорюулагдаһан мүнгэн зөөри бүхы дээрээ республика дотор 96 процент ашаглагдаа, тайлбарилан хэлэбэл, түсэбынь 2,9 миллион түхэригөөр дутуу дүүргэгдээ. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэб 104 процент дүүргэгдэһэн байна. 1964 онойхитой сасуулбал, капитальна барилгада мүнгэ һомололго 12 процентээр, 1958 онойхитой сасуулбал —59 процентээр нэмээ.

Капитальна барилгада мүнгэ һомололгын түсэб 1965 ондо иимээр дүүргэгдээ:

	Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр
Республика дотор бүхы дээрээ	96
тэрэ тоодо:	
Байрын гэрэй барилга	106
Һургуулинуудай, эмнэлгын эмхи зургаануудай, хүүгэдэй саад, яслинуудай барилга	102

Предприятинууд болон организацинууд гүрэнэй зүгһөө һомологдоһон мүнгэ зөөреэр 157 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые бариһан, ашаглалгада үгэһэн гү, али жэлэйнгээ түсэбые 95 процент дүүргэһэн байна.

Республикын хүн зон өөрынгөө зөөреэр, гүрэнэй урьһаламжын туһаламжатайгаар ниитэ дээрээ 54 мянга үлүүтэй дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые барижа ашаглалгада үгөө.

Республикын подряд абадаг организацинууд 1965 ондо 60 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэһэн гү, али түсэбөө 103 процент, тэрэ тоодо өөрынгөө хүсөөр 105 процент дүүргээ, 1964 онойхитой сасуулбал, дүүргэһэн хүдэлмэриинь хэмжээн 23 процентээр нэмэһэн байха юм.

Республикын гол подрядна организацинууд: Буряадай барилгын управлени барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин жэлэй түсэбые 100,9 процент, «Бурятцелинстрой» трест—108 процент дүүргээ.

Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин өөрынь үнэ 1965 оной 11 һарын турша соо гол подрядна организацинуудта: Буряадай барилгын управлениidэ 0,9 процентээр, «Бурводстрой» гэжэ барилга-хабсаралгын управлениidэ 8 процентээр хямдаруулагдаа. «Бурятцелинстройдо» өөрынь үнэ хямдаруулга түсэбөөр хараалагдаһандань орходоо 0,1 процентээр ехэ байшоо.

Улаан-Үдэ городто шэнээр баригдаһан бүхы байрын гэрнүүдэй нэгэ дүрбэлжэн метр байрын талмай барилгын дунда зэргын өөрынь үнэ 153 түхэригтэ болоо.

V. Хүн зоной материальна байдалай һайжаралга, болбосоролойнь дээшэлэлгэ

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоолой ёһоор хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта ажалай түлөөһэ шэнэ гуримаар түлэхэ хүдэлмэри 1965 ондо түгэсхэгдөө.

1964 онойхитой сасуулбал, 1965 ондо хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо 105 процент, салин хүлһэнэй фонд—114 процент болоо.

Профессионально-техническэ һургалсалай училищинуудые дүүргэһэн 4246 хүдэлмэришэн арадай ажахыда, тэрэ тоодо 2705 хүн промышленность, барилга болон транспортда, 1325 хүн хүдөө ажахыда дамжуулан үгтөө.

Тэрээнһээ гадна 1,2 мянган хүдэлмэришэн мэргэжэлээ дээшэлүүлээ, профучилищинуудай дэргэдэхи үдэшын отделенинүүдтэ һуража, шэнэ мэргэжэлнүүдые шудалаа.

Юрэнхы эрдэм шудалдаг һургуулинуудай һурагшадай тоо энэ жэлдэ 198191 хүн болоһон гү, али үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, 105 процент, 1958 онойхитой сасуулбал, 170 процент болоһон байна.

1965 ондо 3326 хүн дунда һургуулинуудые дүүргэжэ, болбосоролой аттестат абаа. Республикын дээдэ һургуулинууд болон техникумүүд 1965 ондо 3461 мэргэжэлтые бэлэдхэжэ гаргаа, энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, 104 процент, 1958 онойхитой сасуулбал, 184 процент болоно.

Һургуули дүүргэгшэдэй дунда — 1248 инженер ба техник, хүдөө ажахын 597 мэргэжэлтэ, 953 багша, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин мэргэжэлтэ, 241 дунда эрдэмтэй медицинскэ хүдэлмэрилэгшэ, худалдаа наймаанай болон кооперациин 212 хүдэлмэрилэгшэ бии.

Долоон жэлэй турша соо республикын дээдэ һургуулинууд, техникумүүд 20,5 мянган дээдэ болон тусхай дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэдые бэлэдхэжэ гаргаа.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта хүдэлжэ байһан дээдэ, тусхай дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэдэй тоо олон боложол байдаг. Урдахи жэлтэйнь сасуулбал, 1965 ондо тэдэнэй тоо 108 процент, 1958 онойхитой сасуулбал—123 процент болоо.

Республика дотор 737 киноустановко бии, энэ хадаа 1964 онойхитой сасуулбал, 101 процент, 1958 онойхитой сасуулбал, 137 процент болоно.

1965 ондо 20939 мянган хүн кинодо, театрнууд болон концертнүүдтэ ороһон байна, энэнь урда жэлэйхитэй сасуулбал 103 процент, 1958 онойхитой сасуулбал, 188 процент болоһон байха юм.

Республикын эмнэлгын эмхи зургаануудай тоо сасуулагдажа байһан жэлнүүдтэй жэшэхэдэ, тус тустаа 104 болон 162 процент болоо.

10 мянган хүн зондо 1965 ондо—99, 1964 ондо—98, 1958 ондо—74 больницын орон хүртэдэг байгаа.

1964 онойхитой сасуулбал, врачнуудай тоо 108 процент, 1958 онойхитой сасуулбал 139 процент болоно. 10 мянган хүн зондо 1965 ондо—16, 1964 ондо—15, 1958 ондо —13 врач хүртэдэг байгаа бшуу.

Хүүгэдэй саадуудай, ясли-саадуудай тоо олон боложол байһаар. Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, тэдэнэй тоо 108 процент, 1958 онойхитой сасуулбал—185 процент болоно.

1965 оной зунай турша соо 21,2 мянган үхибүүд болон багашуул городой шадархи пионернүүдэй лагерьнуудта амараа.

Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай шатаар рознично эд бараа худалдаха түсэб, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин комиссионно наймаае оруулалсангүйгөөр, 1965 ондо 101 процент дүүргэгдэжэ, 349,1 миллион түхэриг, тэрэ тоодо: рознично худалдаанай эрьесэ 323,5 миллион түхэриг, ниитын эдеэ хоолой эрьесэ 25,6 миллион түхэриг болоһон байгаа.

Тэрээнһээ гадна эд хэрэглэгшэдэй кооперациин комиссионно худалдаа наймаагаар 4.2 миллион түхэригэй хүдөө ажахын продуктнууд худалдагдаа. Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай рознично эд бараанай эрьесэ 1964 онойхитой сасуулбал, 8 процентээр, 1958 онойхитой сасуулбал, нэгэ хахад дахин, тэрэ тоодо рознично наймаанай эд бараанай эрьесэ 1964 онойхитой сасуулбал —5 процентээр, 1958 онойхитой сасуулбал, нэгэ хахад дахин, ниитын эдеэ хоолой наймаалһан зүйлнүүд 1964 онойхидо орходоо 3 процентээр, 1958 онойхидо орходоо —гурбанай нэгэ хубяар нэмэһэн байха юм.

Хүдөө нютагуудта наймаа хэдэг эд хэрэглэгшэдэй кооперациин рознично худалдаан 1964 онойхитой сасуулбал—12 процентээр, долоон жэлэй үедэ 43 процентээр нэмээ.

Худалдаа наймаанай тус тус организацинуудай рознично худалдаанай түсэб иимээр дүүргэгдээ:

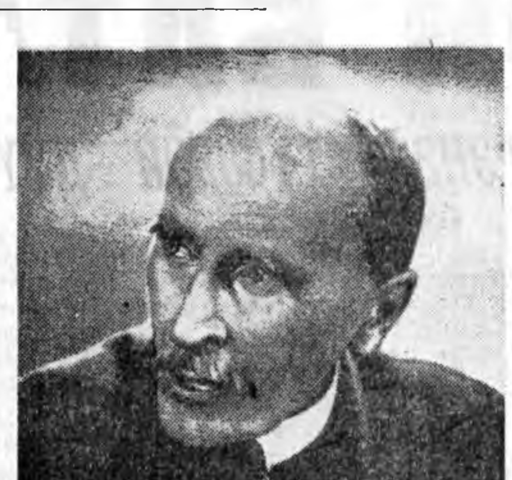
	1965 оной түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)	1965 он 1964 онтой сасуулхада (проц.)
Улаан-Үдын горпищеторг	99,6	105,2
Улаан-Үдын горпромторг	104,8	114,2
Улаан-Үдын главунивермаг	102,8	107,5
Столовонуудай трест	103,5	109,7
Горхлебторг	104,5	116,9
Орсууд болон продснабуud	103	107,1
тэрэ тоодо:		
Совнархозой УРС	100,1	107,6
Буркоопсоюз	100,8	107,8

Промышленна болон бусадшье зүйлнүүдээр хүн зониие ажаһуудалай талаар хангалгын хэмжээн 1965 ондо 5.159.8 мянган түхэригэй боложо, 1964 онойхитой сасуулбал, 20 процентээр, 1958 онойхитой сасуулбал, хоёр дахин нэмээ. Тиихэтэй хамта 1965 ондо промышленна, мүн ондоошье түхэлэй хангалгын түсэб дүүргэгдээгүй үлэжэ, 97 процент болоһон байна.

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлени

Ромен Ролланай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо

ЕХЭ УРАН ЗОХЁОЛШО, СЭСЭН БОДОЛТО

Юрэ бусын бэлигтэй, композитор ба поэт болохые хүсэдэг аад, үндэр дээдэ искусствада хайшан гэжэ алба хэхые үшөөл мэдээдүй залуухан француз студент Ясная Поляна тээшэ бэшэг бэшэһэн юм. Энэл хүн, өөрынгөө номуудаар үнэн бодото байдал харуулдаг, сэсэн ухаатай ород хүн зүб зам заажа болохо гэжэ тэрэ хүбүүн hанаhан байгаа. Парижанин харюу абажа, ехэтэ баясаба. «Хүндэтэ хани» гэhэн дулаахан үгэнүүдээр эхилhэн ехэ бэшэг соогоо: хүнүүдые нэгэдхэдэг лэ искусство шухала юм, искусствада дурлалга бэшэ, харин хүн түрэлтэндэ дурлалга али бүхы үнэнтэ бэлиг шадабариин эшэ нүхэсэл болохо ёhотой гэжэ суута уран зохёолшо хэлээ hэн гэдэг. Лев Толстойн энэ захяа заабари гайхамшаг француз романистын, драматургын, публицистын бүхы зохёол бүтээлнүүдэй гол шэглэл болоhон байна.

Ромен Роллан тон орёо, хүндэ сагта зохёол бүтээжэ эхилhэн юм. Үнгэрэгшэ зуун жэлэй эсэстэ буржуазна общество зүришэлдөөнэй түхэл шэнжэнүүд эли тодоор харагдаад, уруу дуруу, унан доройтоhон хархис шэглэлэй нүлөөн искусствада халдажа захалаа бэлэй. Тэрээндэ эсэргүүсэхын, хамаг бэрхэшээл дабан гаража, реализмын замаар урагшаа дабшахын тула ехэ хүсэн хэрэгтэй байгаа. Энэ хэрэгтэнь Шекспир ба Бетховен, француз болон ород классигууд түшэг тулгууринь боложо үгөө. «Би түб хын түрүүн танай уран зохёолшодто: Гогольдо, Тургеневтэ, Достоевскидэ, гол түлэб Толстойдо уялгатайб... Эсхилэй трагединүүд, Шекспирэй драманууд «Идиот», «Братья Карамазовы», «Анна Каренинаһаа», мүн эдэ шухаг зохёолнуудай дунда Илиада мэтээр нюдэндэм харагдадаг «Война и мир» гэжэ суута зохёолhоо үлүү гүнзэгыгөөр үе сагайнгаа хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэл дуhалгаагүй байха.

Ромен Ролланай ажабайдал — үнэн зүбөөр бэшэхэ эрмэлзэл, гуманизмын ба хүгжэлтэ дэбжэлтын хэрэг хамгаалха, ерээдүйн гэгээн гэрэлтэ үдэрые улам ойртуулха гэhэн буурашагүй хүсэл байгаа. Тэрэнэй ажабайдалай замынь орёо болобошье, хододоол тэмсэлээр нэбтэрэнхэй байдаг hэн. Хэлбэрил ба зүришэлдөөнэй болоходо, илалтын ба булигдалгын тохёолдоходо, уран зохёолшын сэдьхэл бодол долгисодог байгаа. Тиигэбэшье, хүн тушаа этигэлынь, ажабайдал шэнэдхэхэ гэhэн дура хүсэлынь хэзээшье буурадаггүй, мүхэдэггүй байhан. Олон жэлэй туршада уран хурса прозоор хэдэ мянган хуудаhа найруулан бэшэhэн, хэдэн арбаад hонин образуудые бии болгоhон, зохёолнууд дотороо тэрэ сагай шухала асуудалнуудые табиhан юм.

Ромен Роллан өөрынгөө урдын үшөө хүсэд түхэлжөөгүй драманууд дотор буржуазна соёлые шүүмжэлжэ, өөрынь зохёолой гол асуудал болохо бодолнууд, ябуулгануудай түхөө хэлбэриие бии болгожо эхилhэн. «Аэрт» гэжэ зүжэгэйнь герой сүлөөтэ байдалай түлөө байлдаанда шууд ороно. Зүгөөр баларшаг хараа бодолтой, онсогой тэмсэлшэ байбашье, эхэ ороноо хари газарай дарлалтаhаа сүлөөлхэ гэhэн патриот ёhоной мэдэрэлээр нэбтэрэн зоригжонхой байhан.

Ажалша хүнүүдтэ шухала, тэдэниие hонирхуулдаг зохёолнуудые табидаг арадай театр бии болоhой гэжэ Роллан хүсэдэг байба. «Партийнабэшэ, хэм хизаар гээшые мэдэхэгүй, мүнхэ, бүгэдэндэ хамаатай арадай театр тухайда заримууд яридаг байна. Искусство гээшэ өөрынгөө саг үеын хүсэл эрмэлзэлhээ хадуурха ёhогүй. Арадай театр хадаа арадай хуби заяае, тэрэнэй hанаа зобоодог юумые, тэрэнэй этигэл найдабариие, тэрэнэй тэмсэлые ойшоохо ёhотой» гэжэ Ромен Роллан бэшэhэн байдаг.

Революци тухай түрүүшын драмануудынь — «Шононууд», «Ухаан бодолой бадаралта» «Дантон», «Июлиин арбан дүрбэн» гэhэн зохёолнуудынь хоёр зуун жэлэй уулзалга дээрэ бэшэгдэhэн юм. Харин хорёод онуудта Ромен Роллан энэ темэдээ дахин тэхэрижэ, «Инаг дуранай ба үхэлэй наадан», «Мododoй гүлгэлхэ үеын воскресени», «Леонидууд», «Робеспьер» гэжэ драмуудые бэшэhэн байха. Һүүлшынгээ драмые 1938 ондо дүүргээ hэн.

Эдэ зүжэгүүд доторнь француз революциин баатарнууд, тэрэнэй үүсхэлшэд — арад зон харуулагданхай. Революциин hүр жабхалан ба хэсүү шэрүүн байдалые зураглан харуулаа. Бүхы драмые нэгэ бүхэли болгон холбодог гол удхань — революци зайлашагүй илаха гэhэн хараа бодол болоно. Роллан энэ хараа бодолоо лаблан баталха гэhэндэл, «Робеспьерээ» бэшэжэ дүүргэhэнэй hүүлээр Францийн компартиин национальна конференцидэ бэшэг эльгээhэн, тэрээн дотороо революциин уг залгамжалагшад гэжэ коммунистнуудые нэрлэhэн байгаа.

Баатарлиг, жабхалан юумэ Ролланай ухаан бодолые ходо hонирхуулан зоригжуулдаг зохёолнууд доторнь, мүн публицистикэ ба шэнжэлгэнүүд соонь оруулагдадаг бэлэй.

Соёлой суута ажал ябуулагшадай — Микеланджелогой, Бетховеной, Толстойн намтарые хүсэд дүүрэнээр, эли тодоор харуулха гэжэ оролдодог hэн. Эдэ баатарлиг намтарнууд зохёолшын уран бүтээлтэйнь тон нягта холбоотой; тэдээн доторнь ажабайдал тухай, искусство тухай хараа бодолнууд, hанамжанууд тайлбарилагдан тодорхойлогдодог байhан.

Ромен Ролланай бэлиг шадабаринь литературын элдэб жанрнуудта толорон гараханаа гадна, тэрэнэй романуудшье уран зохёолшые олон түмэндэ мэдээжэ, дэлхэй дээрэ алдар суутай болгоо. Бүри эдир залуухан ябахадаа ехэ зохёол бүтээлэйнгээ, «Жан Кристоф» гэжэ хожомынь алдаршаhан зохёолойнгоо шэнжэ шэглэлые бодомжолдог байгаа. Роллан хүсэл бодол ба бодото ябуулгаа холбон, нэмэлтэ удха шэнжэ харилсан абалсадаг хуби заяатай хоёр герой тухай бэшэхые хүсэhэн юм. Шэнэ Бетховентой зэргэлээд революционно ажал ябуулагша ябалсаха ёhотой байба. Тэдэ хоюулан өөр өөрын хараа бодол: нэгэниинь — искусствын талаар, нүгөөдэнь — общество шэнэдхэн хубилгалгын талаар бэелүүлхэ гэжэ эрмэлзэдэг байhан. Гэхэ зуура, зохёолоо бэшэхэ үедөө тэрэ хараа бодолоо хубилгаха ушартай болоо. Буhалгааша Кристофой ханинь болгожо хооhон hанаатай Оливье гэгшые табилсаа.

«Жан-Кристоф» — нэгэ юрын роман соо багтаахань бэрхэтэй, бүхэли үе сагые харуулhан ехэ зохёол. Энэнь — арадуудай, Европын соёл болбосоролой хуби заяан тухай үргэн ехээр бодомжолhон зохёол. Суута немец композитор Жан-Кристофой хуби заяан романайнь гол hабагша болонхой.

Нэгэ амисхаалаар, тодо hонор, уран хурса, ирагуу hайхан хэлээр бэшэгдэhэн «Кола Брюньон» гэжэ романиинь олон оронуудай уншагшадай дунда тэрэ дары ехэ магтаалтай болоо бэлэй. Тэрээниие Максим Горький ехэ үндэрөөр сэгнэhэн юм. «Энэнь, магад, мүнөө сагай эгээл гайхамшаг ном болоно. Тус орондо тохёолдоhон уршагта ушаралнуудай hүүлээр Францида иимэ ехэ ном — түрэл хүнэйнгөө, французай хуби заяанда хэлбэришэгүй, эрэлхэгээр этигэдэг ном зохёохын тула, эди шэдитэ шадабари гаргажа шадахаар ехэ зүрхэн хэрэгтэй байна. Бүхы номууд, хэhэн хэрэгүүд соонь зэдэлэн байдаг тиимэ этигэл найдабариинь түлөө Ромен Ролланай үмэнэ hүгэдэн дохиноб» гэжэ Максим Горький бэшээ бэлэй.

Уран зохёолшын томо зохёол бүхэн — тэрэнэй оюун бодолой шата юм. «Һайхашаан зоригжоhон сэдьхэл» гэжэ роман Ролланай зохёол бүтээлнүүд дотор онсо hуури эзэлдэг. Энэ зохёол тэрэнэй алдарта ажабайдалай дүн мэтэ болоно. Тэрээн дотор уран зохёолшын бүхэли үетэнэйнь хамаг этигэл найдабари, хүсэл бодол, уг зорилго оронхой. «Һайхашаан зоригжоhон сэдьхэлынь» арба гаран жэлдэ бэшэгдэжэ, 1933 ондо дүүргэгдэhэн байгаа. Энэ зохёолынь Агууехэ Октябриин дэлхэйдэ заяаhан гэрэл туяагаар тунанхай. Зүүн зүгтэ мүндэлhэн шэнэ байдалай үзэл суртал баруун зүгэй интеллигенциин ухаан бодолдо ямараар нүлөөлжэ байhыень Роллан, эли тодоор харуулаа. «Һайхашаан зоригжоhон сэдьхэл» доторoo капитализмын хосорон hалаха, социализмын илан мандаха зайлашагүй байhые түүхэhээ hабагша татан, тон эли тодоор харуулаа. Тэмсэлшэ геройнууд — коммунистнууд энэ романай түрүү зэргэдэ гаража ерэнэ.

Үе сагай үмэнэ, хүн түрэлтэнэй үмэнэ асари ехэ харюусалгатайб гэжэ Ромен Роллан бүхы наhан соогоо мэдэрдэг байгаа. Уран зохёолшон колоннын түрүү зэргэдэ дабшаха, дайсанай галhаа тунхарингүй тэмсэхэ ёhотой гэжэ тоолодог hэн. Өөрөошье тиигэhэн юм. Дэлхэйн түрүүшын дайнай гал түймэрые империалистнуудай шатааhан жэлнүүдтэ уран зохёолшо-тэмсэлшын шэнжэнь эгээн эли тодоор харагдаhан байгаа. Хэдэн миллион залуушуулай ами наhанда хоро хүргэhэн, удхагүй алалсаа үүдхэгшэ гэмтэдые эрид шууд элишэлэн сохёо бэлэй. Ромен Роллан хархис хэблэлэй зүгhөө хардагдаба гүрдэгдэбэшье, статья, хандалга, уряануудые бэшэдэг байба. Тэрэнэй дорюун үгэнүүд аймшагтай гай гасалан зайсуулхын түлөө тэмсэлдэ бүхы оронуудай түрүү хүсэ элсүүлэн жагсаадаг байhан.

Үбгэн, үбшэн болоhон уран зохёолшо дэлхэйн хоёрдохи дайнай хэсүү гасалан үзэхэ ушартай болоо. Гитлеровскэ эзэмдэлгын hүрөөтэй хүнүүдтэшье ерээдүйн hайн hайхан сагта зорюулhан зохёолнуудые бэшэдэг, фашис Германиин илаган дарагдаха байhанда батаар этигэдэг hэн. «Бүхы наhан соомни ажал хүдэлмэри лэ эгээн hайн эмшэн байдаг агша. Зоримгой, тэсэбэритэй байха, гитлеризмдэ эсэргүүсэн бүгэдөөрэн тэмсэхэ, тэрээниие илаха хүрэтэрөө тэмсэхэ гээшэ гол шухала зорилго болоно...» гэжэ бэшээ hэн.

Ромен Роллан — мүнөө сагай эгээн элитэ мэдээжэ уран зохёолшод-реалистнуудай нэгэн. Тэрэнэй анхаралынь бодото байдал тээшэ хододоо хандуулагданхай байдаг бэлэй. Мүнөө сагай оюун бодолой хүсөөр, тэрэнэй эрмэлзэлээр, тэрэнэй тулалдаануудаар нэбтэрhэн зохёолнуудые бүтээхэ гэжэ оролдодог hэн. Общество түүхэтэ хүгжэлтын аласай хэрэгые зүбөөр ойлгоhон уран зохёолшын Ромен Ролланай бүтээлнүүд социалис реализмын зохёолнуудта тон дүтэ юм.

Ромен Роллан Совет орондо, ородой соёл болбосоролдо дурладаг, М. Горькитой хани барисаатай байhан дээрэhээ үе сагайнгаа түрүү үзэл бодолой хэм зэргэдэ хүрэтэр дэбжэжэ, социализмые хамгаалдаг болоhон. Энэ уран зохёолшо Зүүн зүгтэхи байдалай хүгжэлтые нарин хёрхоор адаглан харадаг байгаа. Асари ехэ, революционно эдир хүсэ бадаруулhан Росси Ромен Ролланай анхаралые үнинhөө хойшо татадаг, тиигээд бүхы этигэл найдабаряа тэрээнтэй холбодог байhан юм. 1917 оной октябрьда ород арадай туйлаhан илалтые ерээдүй сагай Европодо, бүхы дэлхэйдэ онсо шухала удхатай шанартай хубисхал гэжэ харадаг байгаа.

В. И. Ленинэй зохёолнуудтай танилсаhаниинь, Горькитой хани лан харилсадаг, социализмын түрүүшын орондо ерэдэг байhаниинь «Жан-Кристофые», «Һайхашаан зоригжоhон сэдьхэл» зохёогшын оюун бодолой хүгжэлтэдэ тон шухала үүргэ дүүргээ.

Агууехэ уран зохёолшо, hайн hайхан юумые мэдэдэг, сэгнэдэг Ромен Роллан номдо тон абьяастай, эмээхэйгээр хандадаг, хорото харша юумэндэ эсэргүү, ном хадаа hайн hайхан байдал мандуулхын түлөө тэмсэлдэ хани нүхэрни болохо гэжэ тоолодог байгаа. Өөрөөшье хүн түрэлтэндэ олохон hайн hайхан сэсэн номуудые үгөөд, тэдэнь үнэн соратнигууд мэтээр бидэнтэй хамта ерээдүй тээшэ алхалсана, хархис хүсэндэ, шэнэ дайнай аюулда эсэргүү, амгалан байдалай, демократиин, социализм болон коммунизмын түлөө тулалдаануудта манай ханинар болон дабшалсана.

И. ГОЛИК,
филологиин эрдэмэй кандидат.

ШАНГА ТЭМСЭЛ ХЭРЭГТЭЙ

(Харганаа нютагай ажалшадай суглаанhаа)

«Социалис хуули ёhые эбдэгшэдтэй эрид шангаар тэмсэхэ гэhэн асуудалаар Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай Харганаа нютагаархидай суглаан болобо. Аймагай прокурор нүхэр Манзуров элидхэл хээ. Иимэ асуудалаар суглаа татаhаниинь гайхалгүй. Үнгэрөөшэ жэлдэ аймаг соо үзэгдэhэн гэмтэ ябадалнуудай аяар арбан процентнь манай нютагай газар дээрэ болоhон байха юм.

Иимэ ушар хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин тон hулаар табигдаhан дээрэhээ болоно гэжэ тэмдэглэгдээ. Үнэхөөрөөшье эндэ үнгэрэгшэ жэлдэ нэгэшье лекци, хөөрэлдөөн, концерт үнгэрэгдөөгүй. Соёл болбосоролой гуламта болохо клуб гээшэ кино табихаhаа ондоо юушье хээгүй.

Үнгэрөөшэ жэлдэ клубые даадаг 4 хүн hэлгэгдээ. Тэдэнэр клубай зөөриие hандаргаhан, үгы болгоhон, үриhэн байна.

Клубта hогтуу улад сугларжа, нэгэтэ бэшэ наншалдаа, хэрэлдээ үүдхэhэн байха. Арадай дружина гээшэ гансал саарhан дээрэ эмхидхэгдэнхэй. Тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Голубов hаяшаг болотор иимэ даабаряа мэдээгүй ябаа.

Нүхэр Манзуровай элидхэлhээ хаража үзэхэдэ, гэмтэ ябадал хэгшэдэй олонхинь hогтуугаар хэhэн байна. Жэшээлхэдэ, hаяхан колхознигууд Очиров, Таракановский гэгшэд hогтуугаар магазинhаа архи хулгайлжа баригдаад түрмэдэ hуужа байна.

Тракторай шарга хэхэ гэжэ дархашад Скворцов Поздняков хоёрто даалгабари үгтэhэн байгаа. Ехэдээ hаа 2—3 үдэр бүтээхэ юумые аяар hараhаа үлүүтэй саг соо арай гэжэ бүтээhэн байха. Скворцов хадаа колхозой правлениие мэхэлээд, 4—5 хоногто ондоо нютагаар архидажа ябаhан байгаа. Тэдэнэр хэтэрхэдээ колхозойнгоо моридые тахалхадаа ажалта үдэр абахынгаа хажуугаар нэгэ мори тахалхадаа 3 түхэриг гү, али хахад литр архи эдилгэ абадаг байhаниинь элирээ. Тэдэ хоёр үдэр бүри гэхээр hогтуу ябахадаа гэртээ ерээд, hамгаяа, үхибүүдээ намнаха, хараахаhаа эхилээд, аашалдаг байгаа. Поздняков гээшэнь үхибүүдээ тамхи татагты, архи уугты гэжэ хашаладаг байhаниинь мэдэгдээ. Һамганиинь үхибүүдээрээ нэгэтэ бэшэ айлаар тэрьелжэ хонодог байгаа.

Эдэ хоёр суглаан дээрэ өөhэдынгөө зэмые мэдэржэ, дахин иимэ юумэ болохогүй гэжэ үгээ үгэhэн байна.

Хэдэн жэлэй хугасаа соо ажал хэнгүй архи намнаад ябаhан Батуев мүнөө хэhээгдээ. Баhа ажалдаа хэдэн хоногоор гарадаггүй болошоhон, колхозой ажалай журам hуларуулжа байhан Бадмажапов, Цыденов гэгшэдые хамтын суглаан дээрэ колхозhоо гаргаха гэhэн шиидхэбэри абтаа.

Колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Доржиев мүнөө үедэ аяар 75 хүн ажал хэнгүй, гэртээ хэбтэнэ гэжэ мэдүүлбэ. Үмсын ажал гэхэдэ унаhан малгайгаа абангүй, үдэр hүнигүй ябаха, хамтын ажал гэхэдэ хараха, дуулахашье дурагүй байха гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Колхозой зөөри хулгайлагшадтай эрид тэмсэхэ саг тулаад байна. Малда эдюулхэ гэhэн орооhо тараанай зүйл, гурил ехэнхидээ үмсын айлнуудта шэнгэнэ гээшэ. Иимэ ябадал болюулхын тула ойлгуулламжын хүдэлмэри оройдоошье хэгдэнэгүй. Гэмын урдаа, гэмшэлынь хойноо гэhэн удхатай болоно.

Милициин участково түлөөлэгшэ нүхэр Третьяков нэгэшье лекци, хөөрэлдөө улад зоной дунда хэдэггүй гэжэ тэмдэглэгдээ. Милици гээшэмнай хулгайшадые, гэмтэ ябадал хэгшэдые улаан нюураарнь барихаhаа байха, харин тиимэ ябадал бү байhай гэжэ оролдохо ёhотой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ илангаяа бага наhатанай тоомоо таhардагынь олошороо гэжэ сомоной Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Батуев хэлээ. Һургуулиин багша хадаа гансал арифметикэ, алгебра зааха бэшэ, харин хайшаашье тэгшэ, ёhотой совет хүниие хүмүүжүүлхэ гэhэн үүргэтэй гээшэ.

Гэрэй ханаар, олоной газараар муухай үгэнүүдые бэшэхэ, нягдаhан соносхолнуудые шуу татаха, муухайгаар хараалсаха ушар үзэгдэнэ. Харгы дээрэ автобус хүлеэдэг аятайхан сарай баригдаhан байгаа. Һэшхэлээ барагдаhан улад тэрэ сарайн хабтагайе hанда татажа абаад, гал түлижэ дулаасаа юм. Олониитэ, багшанар энэ муухай ябадалые болюулхын тула оролдолго гарганагүй.

6—7 жэлэй саада тээ Харганаагай 8 жэлэй hургуулиин багшанар концерт, хөөрэлдөө, лекци, уншагшадай конференци эмхидхэдэг бэлэй. Мүнөө тэдэнэр кинодошье ерэхээ болишоо. Тиихэдэ Харганаагай хүдөөгэй клуб республика соогоо 3 жэлэй соёлой доботолго хэгшэдэй нэгэниинь hэн. Энэ хуушанайнгаа hайхан суурые hэргээхэ саг тулаа гэжэ Батуев хөөрөөгөө дүүргэнэ.

Һүүлдэнь партиин райкомой секретарь нүхэр Анциферов үгэ хэлээ. Арадай дружина, эхэнэрнүүдэй, түрэлхидэй комитедүүдэй, нүхэдэй сүүд гэхэ мэтэ бүлгэмүүдэй хүдэлдэггүй дээрэhээ иимэ ушар танай нютагта тохёолдоо гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Арадай хиналта табижа, социалис хуули ёhо эбдэгшэдтэй шанга тэмсэл хэхэ гэжэ энэ суглаанда хабаадагшад шиидэбэ.

Б. ХАРГАНААГАЙ.

Г. М. ДАШИЕВ

Дүршэлтэй партийна хүдэлмэрилэгшэ, анхаралтай нүхэр, шадамар эмхидхэлшэ ба хүмүүжүүлэгшэ, 1940 онhоо КПСС-эй гэшүүн Гомбо Митапович Дашиев сагhаа урид наhа бараба.

Гомбо Митапович Дашиев Хяагтын аймагай Шазага тосхоной үгытэй таряашанай бүлэдэ түрэhэн. Бага наhанhаа хүдэлмэрилжэ эхилhэн байгаа.

Гомбо Митапович ямаршье хүдэлмэридэ ябахадаа оролдолго гаргадаг, эрдэм шадабаряа зоной түсэ hала зорюулдаг, дааhан хэрэгтээ үнэн сэхээр хандадаг байhан.

1939—1946 онуудай үеэр Совет армиин зэргэдэ ябажа, империалис Японииe бута сохилсоhон юм. Нүхэр Дашиев Совет Армиин албанhаа табигдаhанай hүүлээр КПСС-эй Хяагтын райкомой инструктораар, хожомынь эмхидхэлэй таhагай, пропаганда болон агитациин таhагай даагшаар хүдэлмэрилөө.

1958 ондо областной партийна hургуули дүүргээ hэн. 1960 онhоо 1963 он хүрэтэр Хүдэриин совхозой парткомой секретаряар, удаань Хяагтын үйлэдбэриин управлениин инспектор-эмхидхэлшээр ажаллаа. 1965 онhоо «Дружба» колхозой парткомой секретаряар хүдэлмэрилөө.

Аймагай коммунистнууд болон ажалшад Гомбо Митапович Дашиевые үнэн сэхэ хүдэлмэрилэгшэ, зоной дунда хүндэтэй болоhон шадамар бэрхэ пропагандист гэжэ мэдэдэг.

Гомбо Митапович Дашиев тухай арюун тунгалаг дурасхаал бидэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ ходоо hанагдажа ябахал.

Бүлэг нүхэдынь.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Урагшаа, гансал урагшаа!» гэhэн түрүү бэшэг. Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1965 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай Статистическэ управлениин мэдээсэл (түгэсхэлынь гурбадахи хуудаhанда).

Хоёрдохи хуудаhанда: «Хонишодой халуун хаhа» гэhэн рубрика доро «Забайкалец» колхозhоо Ю. Коркиной эльгээhэн материал. «Байгал далайн үгырхэгүйн түлөө» гэhэн статья зүбшэн хэлсэнэбди» гэhэн рубрика доро С. Коневой корреспонденци.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: хилын саанаhаа мэдээсэл.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ ШАГНАЛ ХАЙРА

ХАНОЙ, январиин 27. (ТАСС). Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын ЦК-гай Президиумэй НФО-той тогтоогдоhоор табан жэлэй ойтой дашарамдуулан, «Сүлөөлэлгэ» гэжэ агентство ба радиое «Сүлөөлэлгэ» гэhэн нэгэдэхи шатын орденоор шагнаа. Энэнь американска эзэрхэг түримхэй добтолгодо эсэргүү тэмсэлдэ габьяатай байhанайнгаа түлөө эдэ эмхинүүдэй абаhан хоёрдохи шагналынь болоно. «Сүлөөлэлгэ» гэжэ агентство ба радио анха түрүүн 1963 ондо иимэл орденоор шагнагдаhан юм.

ШАНГА ТУЛАЛДААНУУД БОЛОНО

НЬЮ-ЙОРК, январиин 27. (ТАСС). Урда Вьетнамдахи американска булимтарагшадай ехэ баазануд болгогдоhон Да-Нангын, Чулайн райондо сүлөөлэлгын армиин сэрэгшэдэй, США-гай далайн ябаган сэрэгэй солдадуудай хоорондо айхабтар шанга тулалдаанууд болоно.

Вторнигой үеэр Да-Нанг ба Чулайдахи американска базануудые партизануудай миномёдоор буудаhанhаа шалтагаалан, американска олохон солдадууд шархатаа гэжэ элирбэ.

ПАТРИОДУУДАЙ ДОБТОЛГО

ХАНОЙ, январиин 27. (ТАСС). Эндэhээ абтаhан мэдээнүүдэй ёhоор, Урда Вьетнамые сүлөөлхэ армиин частьнууд январиин 18-да Куангнгайhаа хойгуур, Сон-Тиниин райондо Сайгоной сэрэгүүдэй эзэлжэ байhан газарнууд руу добтолоо. Эдэ добтолгонуудhаа уламжалан, хархис сэрэгүүдэй рото ба взвод сүм үгы хэгдээ гэжэ ВИА агентство даб дээрэхи мэдээнэй үндэhөөр дамжуулба.

Ойен тэмдэглэбэ

НЬЮ-ЙОРК, январиин 27. ТАСС-ай корр. Л. Пономарев иигэжэ дамжуулба:

Американ, совет арадуудай хоорондын хани барисаае бэхижүүлгын хэрэгтэ 20 жэлэй турша соо оролдолго гаргаhан, Американ-совет хани барисаанай национальна соведэй директор Ричард Морфордые үсэгэлдэр «Астор» гостиница соо хүндэлэн ёhолбо. Юбилярые амаршалхын тула американска олониитын олон түлөөлэгшэд суглараа.

Холбоото Штадуудай, Советскэ Союзай хоорондын харилсаа холбооной хараа бодол 20 жэлэй урда тээхидэл адли шухала байhаар гэжэ Эрхэтэдэй сүлөө хамгаалха комитедэй түрүүлэгшэ, уран зохёолшо Корлисс Ламонт онсолон тэмдэглэбэ. Гэхэтэй хамта СССР США хоёрой хоорондо үнэхөөрөө hайн харилсаа холбоо хангахын тула хоёр талаhаа эрмэлзэлтэйгээр хандаха шухала байна. Тиигэбэшье Холбооото Штадууд энэ хэрэгтэ өөрынгөө зүгhөө хүсэд hайнаар хандана гэхээр бэшэ байна. США-гай зүгhөө Вьетнамда эсэргүү эзэрхэг дай үүдхээд байхадань, тиимэ харилсаа холбоо байгуулха тон бэрхэтэй гэжэ Ламонт тэмдэглэбэ.

Огайо штадай элитэ промышленник Эдвард Лэмб үгэ хэлэхэ зуураа экономическа холбоо үргэдхэхэ шухала тухай дурдаа. Тиихэдээ Советскэ Союзтай харилсаанда США-гай правительствын зүгhөө худалдаа наймаанай хүшөөлэлтэ зорюута хэдэг байhыень шүүмжэлбэ. Американска компанинууд жэл соо хэдэн миллиард долларай сэнтэй эд товар Советскэ Союзда худалдажа болохо байгаа гэбэ. Американска заводууд Макнамарын эрилтээр ракетэнүүдые бүтээн гаргахаяа болихо, американо-совет харилсаанай үнэхөөрөө hайжарха үдэр ерэхэл байха гээд найданаб гэжэ Лэмб хэлээ.

Советскэ Союзhаа США-да байдаг элшэн сайд А. Ф. Добрынин үгэ хэлэжэ, юбилярые халуунаар амаршалаад, Гадаадын оронуудтай хани барисаа, соёлой холбоо байгуулдаг совет бүлгэмүүдэй союзhаа Ричард Морфордто эльгээhэн амаршалгын телеграмма дамжуулаа.

Ричард Морфорд суглаpагшадта хандан, бүгэдэниитын эб найрамдалай түлөө, буу зэбсэгүүдые хураахын, совет болон американ арадуудай хоорондохи хани барисаа бэхижүүлхын түлөө тэмсэлээ улам шангадхахые уряалба.

ИНДИИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТРЭЙ ХАНДАЛГА

ДЕЛИ, январиин 27. (ТАСС). Амгалан байдал, уласхоорондын харилсаа холбоо бэхижүүлхын тула оролдолго хүсэлэлгэ гаргахаб. Ташкентын Декларациин эрилтэнүүдые бүрин дүүргэхэбди гэжэ Премьер-Министр Индира Ганди хэлэбэ.

Ороной дотоодын байдал тушаа тогтохо зуураа, иигэжэ тэмдэглээ: эдээ хоолой асуудал мүнөө үедэ эгээн шухала болонхой. Хүдөө ажахын үйлэдбэри үргэдхэбэл, энэ асуудал шиидхэгдэхэ байна.

Ороноо экономическа талаарнь хүгжөөхэ түсэбүүд тушаа Индира Ганди иигэжэ мэдүүлээ: правительствамнай дүрбэдэхи табан жэлэй түсэб табилтые түргэдхэхөөр хараална. Гүрэнэй hалбари саашадаашье хүгжөөгдэхэ байха гэбэ.

Ороной урдахи зорилгонуудые шиидхэхын тула оролдолго хүсэлэлгээ улам арьбадхахыень энэдхэг арадые уряалба.

Коммунистнуудые мүрдэжэ үргэлжэлhөөр

БОНН, январиин 27. (ТАСС). 10 гаран жэлэй урда тээ хоригдоhон Германиин Коммунис партиин талые баригшадые мүрдэлгэ гүрдэлгэ Баруун Германида хэгдэжэ үргэлжэлhөөр. КПГ-е мүрдэлтэ шангадхаха асуудал мүнөө Бонной засаг баригшадай дунда дахинаа зүбшэн хэлсэгдэжэ байна.

Бундесверэй тоо улам нэмэнэ

БОНН. (ТАСС). 1966 ондо Баруун Германиин армиин сэрэгшэдэй тоо 18 мянган солдат ба офицернүүдээр нэмэхэ байна. Хэблэлэй мэдээсэhэнэй ёhоор, 1966 оной hүүл багта бундесверэй сэрэгэй тоо бүхы дээрээ 465 мянган хүн болохо юм ха.

Тэрээнhээ гадна, ФРГ-эй оборонын министерствын түсэбүүдэй ёhоор, энэ жэлэй эсэстэ Баруун Германиин армиин сэрэгшэдэй тоодо 183 мянга шахуу «граждан чиновнигууд, албан хаагшад ба хүдэлмэришэд» нэмэхээр хараалагдана.

ФРАНЦИИН МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

ПАРИЖ. (ТАСС). «Бен Баркине хулгайлhан хэрэгэй» дипломатическа хойшолон тухай асуудалаар гадаадын хэрэгүүдэй министр Кув де Мюрвилиин мэдээсэлые Францийн правительство Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ сонособо.

Премьер-министрэй дэргэдэ информациин асуудалнуудые эрхилдэг статс-секретарь И. Бурж гэгшэ Бен Баркине хулгайлhан хэрэг тушаа заседаниин hүүлээр болоhон пресс-конференци дээрэ Францийн правительствын хараа бодол тухай мэдээсэл хэбэ. Мүрдэлгын хэрэгүүдhээ харахада, «Мароккын правительство гү, али үгышье hаа тус правительствын гэшүүдэй нэгэн» энэ хэрэгтэ хабаатай байhаниинь элирээ гэжэ И. Бурж мэдүүлээ.

Тэрэшэлэн «Бен Баркине хулгайлhан ушар байдал, илангаяа энэ хэрэгтэ зарим агентнуудай гү, али полициинхидай зорюута гү, али тушаан боложо хабаадаhан ябадалhаа» юун харагдааб гэхэдэ, Францийн тагнуулай ба полициин албануудаа шэнэдхэн хубилгахые правительство шиидхээ гэжэ министр тэмдэглэбэ. Гадаадын документнүүд ба эсэргүү тагнуулай албан сэрэгэй захиргаанай мэдэлдэ үгтөө. Полициие хубилган эмхидхэхэ түсэб тон ойрын сагта бэлдэхыень правительствын зүгhөө зохихо зургаануудта даалгагдаа.

Туусалдаан болохо хэбэртэй

ВАШИНГТОН, январиин 27. (ТАСС). Вашингтондо ээлжээтэ ехэ туусалдаан болохо янзатай. 300 миллион долларай сэнтэй нефтиин баялиг шатадаг газай нөөсэтэй, Кентуккиин штадтахи гүрэнэй харьяата 35 мянган акр газарые правительствын зүгhөө хайшан гээд энгэй дүрбэн компанида 24,5 миллион доллараар худалдааб гэжэ сенадай хоёр комисси — дотоодын хэрэгүүдэй ба ольторогуудтахи эдлүүрнүүдтэ хабаатай асуудал шиидхэдэг, мүн правительствын зургаануудые шалган мүрдэдэг комиссинууд — элирүүлхэ hэдэлгэ гаргана.

«Вашингтон Дели Ньюс» газетын мэдээсэhэнэй ёhоор, иимэ наймаан үнгэрэгшэ жэлэй апрель соо дотоодын хэрэгүүдэй министрэй туhалагша Джон Карвер гэгшын адагламжа доро хэгдэhэн байгаа. Газетын бэшэhэнэй ёhоор, Кентуккидэхи энэ участок 24,5 миллионhоо hурагүй дээшээ сэнтэй байха гэжэ тус министерствын юрист Фрэнк Берри гэгшын хэлэхэдэнь, Карвер хэрэгсээгээгүй юм ха.

ГОРОДОЙ ТҮРҮҮ ҺУУРИ ЭЗЭЛЭЛГЭ

Волейболоор городой түрүү hуури эзэлэлгын үбэлэй ээлжээтэ наадануд болобо. «Динамо» бүлгэмэй эхэнэр волейболистнууд «Локомотивай» спортсменүүдтэй уулзаа. «Динамынхид» нүгөөдүүлээ 3:1 (15:11, 5:15, 15:2, 15:12) тоотойгоор шүүгээ.

Эрэшүүлэй командануудай уулзалгада «Ажалай резервнүүдэй» командын спортсменүүд «Динамын», хүдөө ажахын институдай студентнэрэй командануудта хоюуландань илагдаа. «Спартагай» команда түмэр замай техникумэй командын спортсменүүдые 3:1 тоотойгоор булиhан байна.

«Буревестник» ДСО-гой чемпион — хүдөө ажахын институдай команда «Забайкалец» гэжэ спортклубай волейболистнуудтай уулзаhан байгаа. «Забайкалец» командынхид булюугаар наадажа, уулзалгадаа илаба.

«Забайкалец» командын волейболистнар даб дээрэ түрүүлнэ. Наадан үргэлжэлhөөр байха юм.

В. КОНДАКОВ.

ХҮДӨӨГЭЙХИД СООҺОО

Хүдөөгэй спортсменүүдые нэгэдхэhэн «Урожай» бүлгэм hаяхан санаар республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөө үнгэргэбэ. Энэ мүрысөөндэ нютаг нугадаа хурдан, солбон спортсмен гэлсүүлhэн зуу гаран санашад суглараа. Эндэ эхэнэрнүүд 3—5, эрэшүүл 10—15 километрэй зайда хоорондоо урилдаа.

Эхэнэр санашадай дунда 3 километрэй зайда болоhон урилдаанда Яруунын дунда hургуулиин багша, санаар спортын мастер болоhон Галина Баендуева эрхимлээ. Мүн табан километрэй зайе 22 минута 59 секунда соо гаталhан Галина Баендуева баhал түрүү hуури эзэлнэ. Гурбан километрэй зайда урилдаhан Люба Стулева хоёрдохи хүн фиништэ хүрэжэ ерэнэ. Табан километрэйхидэнь Галина Челночкова хоёрдохи hуури эзэлээ. Хоёрдохи бүлэгтэ оруулагдаhан эхэнэрнүүд соогоо Кабанскын аймагай түлөөлэгшэ Зоя Турусова табан километрэй зайда урилдахадаа эрхимлэбэ.

10 километрэй зай. Энэ зайда урилдаhан эрэшүүлэй дунда яhала hонирхолтой, шангашье тулалдаан болоо. Зайгаа 37 минута 51 секунда соо гаталжа, фиништэ ерэhэн Леонид Суменковой сагые hайжаруулха спорстмен олдоогүй. Хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые спортын мастер Спиридон Бурдуковский, Василий Заиграев гэгшэд эзэлhэн байна. Хойто үдэрынь 15 километрэй зайда болоhон урилдаанда Василий Заиграев эрхимлээ. Санашад С. Бурдуковский, А. Федотов гэгшэд удаадахи hууринуудые эзэлhэн байна.

Хоёр үдэрэй туршада болоhон мүрысөөнэй дүн гаргахада, Мухар-Шэбарэй аймагай санашадай команда эрхимлэжэ, дамжуулгын кубок, грамотаар шагнагдаа. Хоёрдохи бүлэгэйхид сооhоо Кабанскын санашадай команда түрүү hууринда гараа.

Үнгэргэгдэhэн энэ мүрысөөндэ түрүүлhэн санашад зононууд хоорондын дунда болохо мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олобо. Россин Федерациин арадуудай спартакиададa зорюулагдаhан энэ мүрысөөн Кемерово городто үнгэргэгдэхэ юм.

Т. БАДМАИН.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный — 47-59, 35-14, промышленный — 48-89, 33-61, корректорская — 35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни — 40-49, идеологический — 24-74, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25-41, 38-30, информации — 34-05 и переводов — 24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н03387. Зак. № 50.